

Het rechtskarakter van coupon, dividendbewijs en talon

<https://hdl.handle.net/1874/240407>

1886

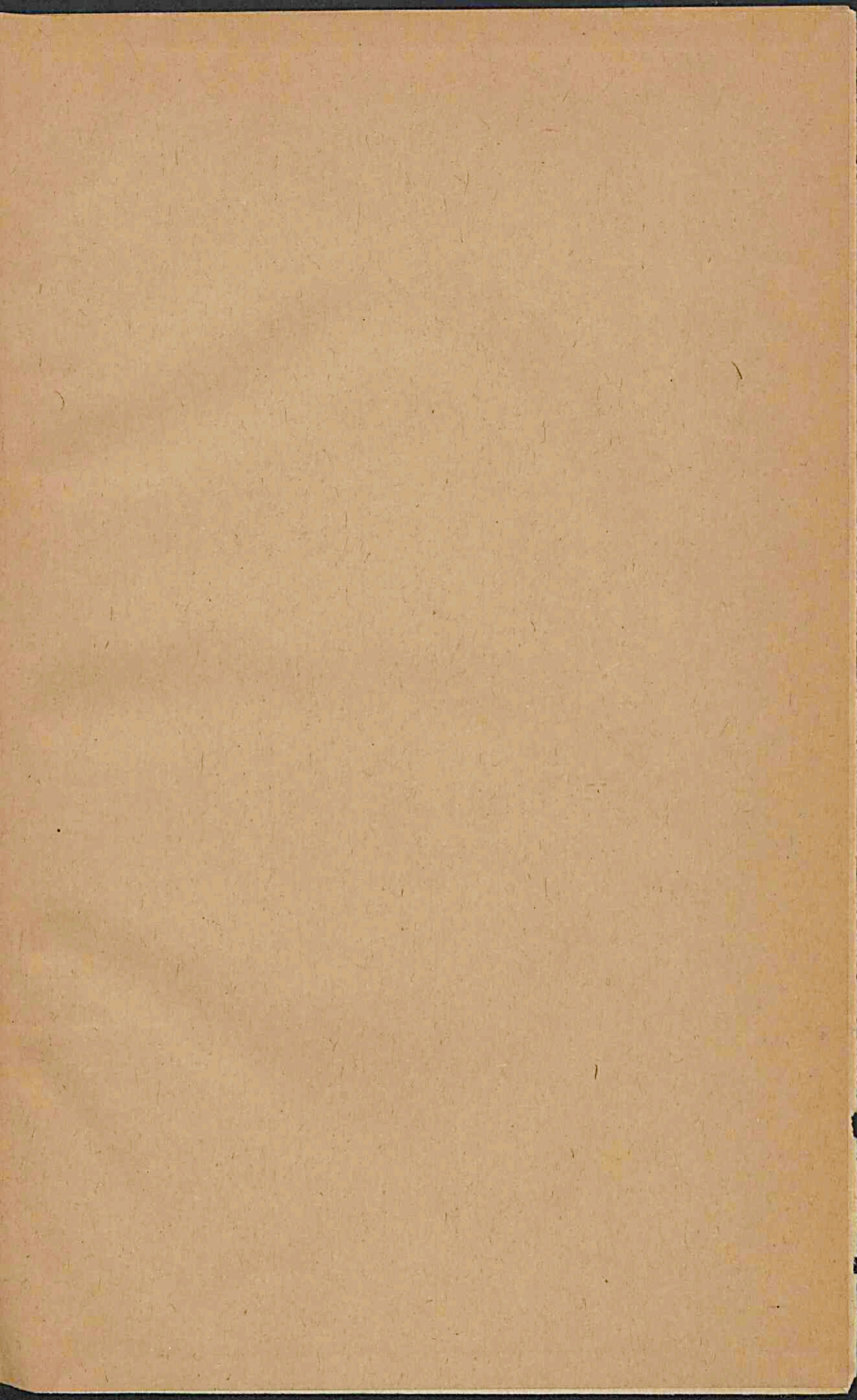
A. H. DU MOSCH.

HET RECHTSKARAKTER

VAN

COUPON, DIVIDENDBEWIJS EN TALON.

A. qu.
192

261
192

HET RECHTSKARAKTER

VAN

COUPON, DIVIDENDBEWIJS EN TALON.

ABRAHAM SCHREIER

DEEL I. INLEIDING.

DEEL II. DEEL I. INLEIDING.

HET RECHTSKARAKTER
VAN
COUPON, DIVIDENDBEWIJS EN TALON.

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD. VAN

Doctor in de Rechtswetenschap,

AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE UTRECHT,

NA BEKOMEN MACHTIGING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

DR. G. VAN OVERBEEK DE MEIJER,

Hoogleeraar in de Faculteit van Geneeskunde,

EN

MET TOESTEMMING VAN DEN ACADEMISCHEN SENAAAT,

TEGEN DE BEDENKINGEN DER FACULTEIT TE VERDEDIGEN

OP

Dinsdag den 9^{den} November 1886, des namiddags te 3½ ure,

DOOR

ARNOLD HERMANUS DU MOSCH,

geboren te UTRECHT.

UTRECHT. — A. J. VAN HUFFEL.

1886.

HET RECHTSKARAKTER

COUPON, DIVIDENDBEWIJS EN TALON.

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT

Doctor in de Rechtswetenschap

DR. G. VAN OVERBEKE DE MEYER

HET OORSPRONG VAN HET ACADÉMISCH BEWIJS

TOEGEVOEGD AAN HET RECHTSKARAKTER

Utrecht den 27 November 1886, als mededeeling te 54, 100.

ARNOLD HERMANS DE BUCHS

PROFESSOR DE RECHTSWETENSCHAP

VERKÖPTE BIJ DE UNIVERSITEIT

1886

Aan mijne Ouders.

Her mine behøver

Bij het verlaten der Academie is het mij een aangename plicht, U, Hoogleeraren der Rechtsgeleerde faculteit, mijnen dank te betuigen voor het onderwijs, van U genoten. Gij vooral, Hooggeleerde MOLENGRAAFF, hebt recht op mijne bijzondere erkentelijkheid voor de hulp, mij bij het schrijven van dit proefschrift zoo bereidwillig verleend. Een woord van hulde zij hier gewijd aan de nagedachtenis van den Hoogleeraar FRUIN, wiens lessen ik te kort mocht bijwonen! Ontvang Gij, Hooggeachte Mr. A. VERHOEFF, de verzekering mijner innige dankbaarheid voor de vriendschap en vaderlijke zorgen, die ik gedurende vele jaren van U mocht ondervinden; houd U er van overtuigd dat ik Uwer steeds in dankbare herinnering zal gedenken. U, Hooggeleerde VAN DEN ES, breng ik mijnen welgemeenden dank voor alles, wat Gij, als Rector van het Utrechtsch Gymnasium, voor mij geweest zijt. Gij, mijne vrienden, vaartwel!

INHOUD.

Inleiding	bladz.	1
Hoofdstuk I	„	8
Hoofdstuk II	„	45
Hoofdstuk III	„	59
Stellingen	„	71

INDEX

1	Introduction
2	Chapter I
3	Chapter II
4	Chapter III
5	Chapter IV

INLEIDING.

Talrijk zijn de vragen, die zich over het wezen van coupon, dividendbewijs en talon en over de verhouding dier papieren tot het effect opdoen. Die vragen laten zich echter tot enkele hoofdvragen terugbrengen nl.:

I. Bevatten effect, coupon, dividendbewijs en talon eene abstracte of eene concrete verbintenis?

II. Zijn coupon, dividendbewijs en talon ware toonderpapieren of slechts legitimatiepapieren?

III. Zijn de verbintenissen uit coupon, dividendbewijs en talon accessoria van die uit het effect of zelfstandige?

Alvorens tot de beantwoording dier vragen over te gaan, is eene korte verklaring van de beteekenis der woorden «effect», «coupon», «dividendbewijs» en «talon» onontbeerlijk.

Voor al de beteekenis van het woord «effect» is in literatuur en praktijk geheel verschillend. BRUNNER ¹⁾ verstaat onder effect «Werthpapiere, welke nicht Wechsel sind und einen Markt- oder Börsenpreis haben», terwijl hij met «Werthpapiere» bedoelt «Urkunden über ein Privatrecht, dessen Verwerthung durch die Innehabung der Urkunde

¹⁾ In Handbuch des Deutschen Handels, See- und Wechselrechts, herausgegeben von Dr. ENDEMANN. Bd. II. 1882. pag. 148.

privatrechtlich bedingt ist» ¹⁾. Volgens hem dus zijn effecten oorkonden, wier bezit voor de uitoefening van het daarin vervatte recht noodzakelijk is en die (met uitzondering van den wissel) aan koers onderhevig zijn. GAREIS ²⁾ noemt effecten: «Beweisurkunden, welche zugleich Werthträger (formelle Werthträger eines Forderungsrechts, möglicherweise auch eines Pfand- oder anderen dinglichen Rechts) sind, das sind Beweisurkunden, in welchen das zu erweisende Recht incorporirt ist, Scripturen, denen eine nothwendige wesentliche Rolle beim Ent- und Bestehen und beim Untergehen des durch sie beweisbaren Rechts zufällt, Scripturen, welche eben desshalb Träger des betreffenden Rechts, das in ihnen gewissermassen Gestalt gewonnen hat, und da das Recht einen (vermögensrechtlichen) Werth hat, Werthträger genannt werden» Hij begrijpt daaronder:

1°. Credietpapieren, waaronder vallen staatsobligaties, wissels, banknoten, cognossementen, verzekeringspolissen enz.

2°. Acties, bewijzen van lidmaatschap in eene naamlooze vennootschap;

3°. Credietgeld, papiergeld en pasmunt, wettelijk betaalmiddel.

Het begrip dat GAREIS aan het woord «effect» hecht is dus nog ruimer dan dat van BRUNNER. Doch ook diens verklaring is te veel omvattend: men verstaat daaronder toch nooit banknoten, die volgens BRUNNER's definitie effecten zouden zijn: want, hoewel bankpapier in zijn eigen land niet aan koers onderhevig is, is dit wel het

¹⁾ Eodem, pag. 147.

²⁾ In Archiv für Theorie und Praxis des Allgem. Deutsch. Handels- und Wechselrechts. Herausgegeben von Dr. Busch, Bd. XXXIV, pag. 105 § 3 in verband met pag. 103. II.

geval, zoodra het aan eene buitenlandsche beurs verhandeld wordt. De Hollandsche schrijvers, die wij geraadpleegd hebben, spreken over «effecten» als over een bekend begrip, zonder nogtans daarvan eene verklaring te geven ¹⁾. Evenmin geeft de terminologie van ons wetboek ons licht, die ook het begrip «effect» als bekend beschouwt en daaronder eigenlijk elk geldswaardig papier schijnt te verstaan ²⁾.

In de praktijk van het dagelijksche leven is het begrip, dat men aan het woord «effect» hecht enger, doch tegelijk, om de heterogene bestanddeelen, die het omvat, moeilijker te definieeren. Daarom zij het mij vergund de verschillende soorten van effecten op te sommen en van iedere soort den aard te beschrijven. BROCKHAUS' *Konversations-Lexicon* noemt effecten «Schuldverschreibungen der Staaten, Gemeinden, Creditvereine und anderer Corporationen, dann namentlich auch die Antheilscheine der Actiengesellschaften.» Ik geloof dat deze verklaring meer in overeenstemming is met de werkelijkheid, dan die welke de voorgaande schrijvers geven. Echter voldoet deze ook nog niet geheel, daar ééne soort effecten, de zoogenaamde «certificaten» niet genoemd wordt.

In het dagelijksch leven verstaat men bij ons, gelijk mij een ervaren bankier verzekerde, onder effecten, de zoogenaamde obligaties, aandeelen en certificaten ³⁾.

¹⁾ Sommigen gebruiken „effect” en „obligatie” als synoniemen. Zie b.v. KIST, II. pag. 333, die in het opschrift van Hoofdstuk IV, spreekt van „obligation of effecten ten laste enz.” en iets verder van „effecten of obligation.” COSMAN, *De verbindtenissen jegens toonders*, stelt „aandeelen” tegenover „effecten,” pag. 342.

²⁾ Cf. o. a. artt. 205, 214, 391, 429, 668, enz. B. W.

³⁾ Ook de Fransche litteratuur heeft geen bepaald begrip van „effect.” Zie b.v. BUCHÈRE, *Traité des Valeurs Mobilières*. 2ème édition, Nos. 68, 69 en 70. DE FOLLEVILLE, *Traité de la Possession des Meubles et des Titres au Porteur*, 2ème édition, Nos. 166 en 167.

Obligaties zijn oorkonden, welke de staat, provincie of gemeente, privaatspersonen of zedelijke lichamen uitgeven, over eene door hen, op groote schaal en onder voor alle geldschietters gelijke voorwaarden, aangegane al of niet rentegevende geldleening ¹⁾.

Aandeelen zijn bewijzen van lidmaatschap in eene naamlooze vennootschap. Het onderscheid tusschen obligaties en aandeelen is, dat de eerste uitgegeven worden naar aanleiding van eene geldleening, dat zij zijn bewijzen van eene geldleening ²⁾, terwijl de tweede zijn bewijzen van lidmaatschap in eene naamlooze vennootschap, waardoor men alle rechten als lid dier vennootschap verwerft ³⁾. Door eene obligatie wordt men schuldeischer van den uitgever, door een aandeel lid van een lichaam en is daardoor eerder schuldenaar dan schuldeischer.

Een ander verschil bestaat daarin, dat bij obligaties de rente bij de uitgifte reeds vastgesteld is: bij aandeelen is geen sprake van rente ⁴⁾, slechts van aandeel in de winst, waarvan de hoegroothed volgens ons W. v. K. art. 49 niet tevoren vastgesteld mag worden.

Certificaten zijn door administratiekantoren uitgegevene bewijzen van gerechtigdheid tot obligaties, aandeelen of inschrijvingen in grootboeken. Dikwijls zijn aan de invordering van de afgeloste hoofdsom of van de rente formaliteiten verbonden, die te bezwaarlijk zouden zijn voor particulieren; aan die omstandigheid hebben de administratiekantoren hun ontstaan te danken. De certificaten

¹⁾ KUNTZE, Die Lehre von den Inhaberpapieren. § 110. 2. Zie ook GAREIS in BUSCH' Archiv; pag. 108 § 4.

²⁾ Geen betalingsbeloften naar aanleiding eener geldleening.

³⁾ Zie DE FOLLEVILLE, N°. 167.

⁴⁾ Zie DERNBURG, Lehrbuch des Deutschen Privatrechts. II. pag. 80, noot 4.

worden, naar de vorderingen, waarover zij uitgegeven worden ¹⁾, verdeeld in:

- a. Certificaten over obligaties ²⁾.
- b. » » aandeelen.
- c. » » inschrijvingen op grootboeken.
- d. » » een aandeel tot een bepaald bedrag in een gemeenschappelijk eigendom van effecten, onder berusting zijnde van een administratiekantoor.

Niet alleen naar den inhoud, maar ook naar de wijze van overdracht kan men de effecten onderscheiden, en wel daarnaar, of zij zijn gesteld op naam of aan toonder, terwijl effecten aan order niet voorkomen.

Obligaties zijn òf op naam, òf aan toonder. De eerste echter schijnen in de praktijk weinig voor te komen; toch bestaan daarvan voorbeelden, gelijk bijv. uit een prospectus van een $3\frac{1}{2}$ pct. Noorweegsche Staatsleening, geautoriseerd door het Noorweegsche Parlement op 21 Juni 1886 en goedgekeurd door den Koning van Zweden en Noorwegen dd. 23 Juni 1886, blijkt; daar toch vindt men: «De obligatiën kunnen te Christiania kosteloos op naam worden ingeschreven, blijvende de coupons aan toonder.» Bij sommige obligaties der Vereenigde Staten van Noord-Amerika vindt men een tusschensoort tusschen recta- en toonder-papieren, nl. papieren met eene alternatieve toonder-clausule (N.N. or bearer) ³⁾.

Zijn staatsobligaties (obligaties uitgegeven door den Staat) op naam, dan zijn zij dikwijls ingeschreven in grootboeken; die inschrijving kan verschillende beteekenissen

¹⁾ Zie eene dergelijke verdeeling van „titres au porteur” als bovenstaande van certificaten bij BUCHÈRE, N°. 51.

²⁾ Zie KUNTZE, pag. 476. 3.

³⁾ Zie BRUNNER, pag. 153.

hebben. Zij kan nl. dienen tot vestiging van het recht van den schuldeischer, zoodat men door de inschrijving te zijnen name schuldeischer wordt, (het papier dat de schuldeischer dan ontvangt is geene dispositieve oorkonde, eene oorkonde, die voor het bestaan van het recht van gewicht is ¹⁾), maar een eenvoudig bewijs van de inschrijving); daarentegen kan die inschrijving ook slechts een maatregel van contrôle zijn, zonder invloed op het bestaan van het recht, «damit die Staatsschuldenkasse die Namen der Gläubiger kennt.»

Evenals de obligaties zijn de aandeelen of op naam, of aan toonder. Volgens ons W. v. K. art. 41 kunnen geene aandeelen aan toonder worden gesteld, tenzij hun volle bedrag in de kas der vennootschap is gestort, terwijl volgens art. 42 bij de akte van oprichting wordt bepaald op welke wijze de overdracht van op naam staande aandeelen geschiedt. Zij kan plaats hebben door eene verklaring van den vennoot en den verkrijger aan de bestuurders betee-kend, of door eene gelijke verklaring, in de boeken der vennootschap ingeschreven en door of van wege beide geteekend.

Certificaten zijn altijd aan toonder; echter heeft de houder van een certificaat over eene inschrijving in een grootboek soms het recht, de in het certificaat uitgedrukte som te zijnen name in de boeken te doen overschrijven ²⁾.

Nadat wij aldus de onderscheidene soorten van effecten kortelings besproken hebben, rest ons de vraag, wat men onder coupons, dividendbewijzen en talons te verstaan heeft.

Coupons zijn oorkonden, die bij rentegevende obligaties

¹⁾ BRUNNER Eodem, pag. 144.

²⁾ Zie bijv. de certificaten der Nederl. Schuld „... en is hij (houder dezes) bevoegd, bovengenoemd kapitaal te doen overschrijven op zoodanigen naam of namen als hij zal begeren.”

en certificaten uitgegeven worden, om het innen der rente gemakkelijker te maken.

Tot een dergelijk doel worden bij aandeelen dikwijls dividendbewijzen uitgegeven, d. z. oorkonden, bestemd om het bekomen van dividend gemakkelijker te maken.

Is de vervaldag der schuld niet bepaald, zoodat men niet weet hoeveel coupons en dividendbewijzen uitgegeven moeten worden, of is het aantal dier papieren niet toereikend tot het tijdstip der aflossing, dan worden dikwijls bij het hoofdpapier zoogenaamde «talons», oorkonden ter verkrijging van nieuwe coupons of dividendbewijzen, gevoegd.

Coupons, dividendbewijzen en talons zijn altijd aan toonder.

EERSTE HOOFDSTUK.

Ieder die zich in rechte vrijwillig tot iets verbindt, doet dat met een bepaald doel: eene *causa*. Die *causa* is bij wederzijdsche verbintenissen; gelijk tegenwoordig vrij algemeen aangenomen wordt, de contrapraestatie, b.v. bij mutuum, voor den leener het ontvangen der beloofde som, voor den uitleener de verplichting tot teruggave met vermeerdering van interessen, zoo die bedongen zijn. Die *causa* kan al of niet van invloed zijn op de geldigheid der verbintenis: heeft de schuldenaar eenvoudig de bedoeling gehad zich te verbinden en afstand te doen van het recht zich eventueel tegen den schuldeischer op het gemis aan, of de valscheheid der *causa* te beroepen, dan is zulk eene verbintenis eene abstracte: bedoelde hij daarentegen slechts zich te verbinden tengevolge van de *causa* en die *causa* van invloed te doen blijven op de geldigheid zijner verplichting, dan sluit hij eene concrete verbintenis ¹⁾: beslist haar wettig bestaan over de geldigheid der verbintenis, dan is de verbintenis eene concrete, heeft daarentegen de *causa* geen invloed op die geldigheid, zoo is zij abstract.

Nu is echter de vraag, hoe het blijkt, dat de schuldenaar

¹⁾ UNGER, Die rechtliche Natur der Inhaberpapiere, pag. 69.

bedoeld heeft zich abstract of concreet te verbinden. Dit moet blijken uit den vorm, waarin hij zijne verbintenis heeft aangegaan. Voor eene abstracte verbintenis is noodig dat hij zijn wil, zich te verbinden, geuit heeft in een vorm, waaruit ondubbelzinnig blijkt dat hij van plan is zich abstract te verbinden: «Die abstrakte Verbindlichkeit fordert dass der Schuldner den Willen hat, sich, abgesehen von der Causa, zu verbinden und dass dieser Wille in einer Form geäussert ist, durch welche derselbe in einer sichern und unzweideutigen Weise für den Richter erhellt ¹⁾.» Hoe die vorm nu is, is eene feitelijke vraag: volgens DERNBURG kan er van geene abstracte verbintenis sprake zijn, tenzij zij schriftelijk worde aangegaan ²⁾: daartegen pleit m. i. de Romeinsche stipulatio, die wel degelijk eene abstracte verbintenis fundeerde ³⁾. Voor ons is dit punt echter van geen belang, daar effecten enz. steeds geschrevene oorkonden zijn: blijft dus slechts de vraag, hoe bij oorkonden van den wil des schuldenaars, zich abstract te verbinden, blijkt. Bij de beoordeeling dier vraag zijn twee gevallen te onderscheiden:

I. Dat de causa niet in de oorkonde is vermeld:

II. Dat zij daarin wel vervat is.

Ad I^{um}. Door vele schrijvers wordt aangenomen, dat eene verbintenis, waarbij de causa niet uitgedrukt is, per se een abstracte, en dus het niet vermelden der causa in de oorkonde voldoende is voor het blijken eener abstracte verbintenis. Zoo zegt BRUNNER ⁴⁾: «Enthält das Papier keine Bezugnahme auf die Causa promittendi,

¹⁾ DERNBURG Lehrbuch des Preussischen Privatrechts II pag. 35.

²⁾ Eodem, pag. 36.

³⁾ Eodem, pag. 68 en v. SAVIGNY, Obligationenrecht, II. pag. 244.

⁴⁾ Pag. 151.

so liegt ein giltiges abstraktes Schuldversprechen vor.» Anderen zijn daarmede niet tevreden en eischen voor eene abstracte verbintenis, niet alleen dat de causa niet uitgedrukt is, maar dat er bovendien nog blijke dat de schuldenaar zich abstract heeft willen verbinden. De grond voor dit verschil van zienswijze ligt in de verschillende betekenissen, waarin de uitdrukking, «abstracte verbintenis» gebezigd wordt. Zij, die de eerstgemelde meening toegedaan zijn, bedoelen met «abstracte verbintenis» hetzelfde als de vroegere «cautio indiscreta», die waar zij verbindende kracht had, den schuldeischer recht tot vorderen gaf, den schuldenaar echter de bevoegdheid te bewijzen dat er geene causa bestond en hij dus niet verbonden was. Zij bedoelen dus met eene abstracte verbintenis, ongeveer hetzelfde als art. 1372 B. W. met de woorden «indien er geene oorzaak is uitgedrukt»: volgens dat gevoelen is dus de al of niet abstractheid eener verbintenis slechts eene kwestie van bewijs. Degenen echter, die, gelijk wij zagen, meer eischen voor het bestaan eener abstracte verbintenis, bedoelen daarmede die verbintenis welke den schuldeischer, onafhankelijk van het bestaan der causa, recht tot vorderen geeft, en den schuldenaar onherroepelijk tot betaling verplicht, en hem dus bij wederzijdsche verbintenissen de *condictio causa data causa non secuta* ontnemt, zoodat hij niet tot het bewijs wordt toegelaten, dat hij geene *contra-praestatie* ontvangen heeft, omdat hij, diens ondanks, toch gehouden is zijnerzijds te praesteren. Wij nu wenschen ons te houden aan de laatste terminologie, omdat volgens deze de gevolgen van de al of niet abstractheid der verbintenis uit de door ons behandelde papieren, het belangrijkste zijn, en noemen dus eene abstracte verbintenis eene zoodanige, waarbij de schuldenaar zich zelve het recht ontnomen

heeft zich, in welk geval ook, op de causa te beroepen. Wij eischen dan ook voor zulk eene verbintenis meer dan het eenvoudig niet vermelden der causa: er moet bovendien blijken dat de schuldenaar zich abstract heeft willen verbinden. Terecht zegt dan ook DERNBURG ¹⁾, dat de niet-vermelding der causa alleen de verbintenis nog niet noodzakelijk tot eene abstracte maakt: «es handelt sich hier um eine Absichtsfrage und die Auslegung kann im Zweifel nicht für die Annahme einer abstrakten Verbindlichkeit ausfallen.» Eene abstracte verbintenis toch is iets kunstmatigs, want gewoonlijk verbindt men zich slechts om eene bepaalde causa, en wil van zijne verplichting ontslagen zijn, zoodra die causa niet bestaat, bij wederzijdsche verbintenis bijv. zoodra de mogelijkheid der contra-prestatie vervalt. De gevallen dus, waarin men uit de omstandigheden tot zulk eene verbintenis concludeert, moeten tot een minimum gereduceerd worden.

Ad II^{um}. Zien wij dus dat er zelfs, wanneer de causa niet is uitgedrukt, sprake kan zijn van eene concrete verbintenis, dan zal het niet moeilijk vallen aan te toonen, dat daar, waar zij wel vermeld wordt, altijd eene concrete verbintenis bestaat. Uit die vermelding in de oorkonde van de redenen, die den schuldenaar geleid hebben tot het aangaan der verbintenis, blijkt toch ten duidelijkste zijne bedoeling zich alleen te verbinden ter wille en ter oorzaak dier uitgedrukte causa, zoodat, wanneer zij wegvalt, ook de verbintenis ophoudt te bestaan. En daar de behoorlijk bewezene bedoeling van den schuldenaar bij de beoordeeling van de vraag «abstract of concreet» maatgevend is, en die bedoeling door de vermelding der causa

¹⁾ Pag. 36.

bewezen wordt, mag men m. i. uit die vermelding der causa besluiten tot het aannemen eener concrete verbintenis. BRUNNER ¹⁾ zegt dan ook: «Nennt das Papier die Causa, wie z. B. der Zinskupon, der Dividendenschein, die Versicherungspolice, so ist das Leistungsversprechen nur als ein individualisirtes wirksam».

In ons recht nu komt de vraag of eene verbintenis is eene abstracte of concrete, hoofdzakelijk voor bij schuldbekentenissen, daar men in deze zooveel of zoo weinig als men wil, van de causa zeggen kan. Worden die schuldbekentenissen gegeven voor eene reeds bestaande verplichting, dan kunnen zij, al naarmate zij abstracte verbintenissen bevatten of niet, van verschillende invloed zijn op die verplichting. Bevatten zij eene abstracte verbintenis dan bevatten zij een zelfstandig recht en wordt de eerste verplichting of genoveerd, of ontstaan er twee verbintenissen naast elkander; behelzen zij daarentegen eene concrete verbintenis, dan constateert de schuldbekentenis eenvoudig de reeds bestaande verplichting en is dus de eerste verplichting en die uit de schuldbekentenis identiek. In het eerste geval worden het abstracte betalingsbeloften, in het tweede slechts bewijzen van eene bestaande verplichting.

Bij de behandeling der vraag of effect, coupon, dividendbewijs en talon bevatten eene abstracte of eene concrete verbintenis, hebben wij dus te onderzoeken of die papieren eene abstracte betalingsbelofte inhouden, of eenvoudig zijn bewijzen over eene reeds bestaande verplichting. Laten wij ter beantwoording dier vraag effect, coupon en talon afzonderlijk beschouwen.

¹⁾ Pag. 151.

Gelijk wij hierboven zagen, onderscheiden wij de effecten in obligaties, aandeelen en certificaten, die in wezen en aard zoo zeer verschillen dat tot recht begrip der zaak eene afzonderlijke behandeling der drie soorten onvermijdelijk is.

Obligatien worden uitgegeven ter gelegenheid van groote geldleeningen: hunne causa is dus het feit, dat de uitgever geld geleend heeft en dat moet terugbetalen, m. a. w. het geleend hebben van geld. Wel beweert Mr. COSMAN ¹⁾ en met hem Mr. LEVY in zijn praeadvies over «Papier aan toonder» ²⁾ dat het uitgeven van obligaties eene gevestigde of altijddurende rente in den zin van art. 1807 B. W. schept, doch ik geloof dat dit niet juist is; men zou toch op deze wijze redeneerende iedere leening van geld op interessen eene altijddurende rente kunnen noemen en dit is volgens ons wetboek te minder waar, omdat dit een afzonderlijke afdeeling (afd IV tit. 14 Boek 3) over geldleening op interessen bevat. Ook het spraakgebruik pleit tegen deze opvatting: men spreekt altijd van *leeningen* door den staat enz. uitgeschreven en nooit van altijddurende renten. Daarenboven zouden niet alle bepalingen van het B. W. Boek III Tit. 15, bijv. art. 1808, al. 2 op obligaties toepasselijk zijn.

Wij hebben dus te onderzoeken of de verplichting om de obligatie te betalen afhankelijk is van de causa, in casu de verplichting tot afbetaling der geldleening, of dat zij onafhankelijk van die causa, altijd betaald moet worden. Gelijk wij zagen zijn de obligaties of op naam of aan toonder. Over de al of niet abstractheid der eerste kan, dunkt mij, geen verschil van gevoelen bestaan: de

¹⁾ De verbindtenissen jegens toonder. Acad. Proefschr. Utr. 1863.

²⁾ Handelingen der Nederlandsche Juristenvereeniging. 1878. I. pag. 112.

causa is hier alles beheerschende, hetzij deze in het papier is uitgedrukt, zooals gewoonlijk het geval is, door de woorden « $\frac{1}{2}$ geldleening van» (een zeker Rijk enz.), hetzij deze daarin niet is opgenomen. De bedoeling van den schuldenaar zich abstract te verbinden, gelijk die noodig is voor eene abstracte verbintenis, blijkt hier uit niets: het tegendeel is waar; hij zal, wanneer hij de ontvangene som afbetaald heeft, ook van zijne verplichting ontslagen willen zijn: dit blijkt bijv. uit de pogingen, die hij doet om zoo spoedig mogelijk zijne schuld weder te kwijten door vooruit reeds een plan van aflossing op te maken. Er is dus geen grond om eene abstracte verbintenis aantenemen; daarenboven ontbreekt hier een der redenen waarom velen bij obligaties aan toonder de abstractheid der verbintenis aannemen (waarover later), dat nl. de excepties van een vorigen eigenaar den tegenwoordigen niet tegengeworpen kunnen worden. De eigendom toch van een lateren eigenaar van eene obligatie op naam is een afgeleide, hij heeft den eigendom in denzelfden omvang, doch ook met dezelfde gebreken als zijn voorman, wanneer hij dien door cessie verkregen heeft: is dit niet geschied, doch heeft de schuldenaar kennis gedragen van, en toestemming gegeven tot de overdracht, dan heeft er delegatie plaats gehad en ontstaat er eene nieuwe verbintenis. In het eerste geval dus zijn die bovenbedoelde excepties wel toegelaten, in het tweede geval niet, doch om eene zeer duidelijke reden, nl. dat er schuldvernieuwing met speciale (en dit is juist de moeilijkheid bij de obligatie aan toonder) toestemming des schuldenaars heeft plaats gehad. Toch zegt UNGER ¹⁾ dat obligaties op naam bevatten

¹⁾ Pag. 87.

eene abstracte betalingsbelofte en dat *daarom* hunne overdracht niet geschiedt door cessie maar door delegatie: «Der Staat, der für eine empfangene Geldsumme Obligationen auf Namen ausstellt, gibt für das empfangene Geld ein abstraktes Zahlungsversprechen: er stellt für das empfangene Geld Obligationen, d. h. abstracte Schuldverschreibungen aus und der Uebergang der Staatsobligationen auf Namen von einer Person auf die andere ist nicht als Cession, sondern wie später ausführlich gezeigt werden wird, als Delegation zu betrachten.» Schrijver vergeet echter m. i. te bewijzen, waarom die obligaties eene abstracte verbintenis bevatten, want van den wil des schuldenaars zich abstract te verbinden, gelijk hij dien voor eene abstracte verbintenis vordert, ¹⁾ blijkt niets.

Bij eene obligatie op naam blijft dus de causa, het geleend hebben eener geldsom, invloed uitoefenen op de verplichting des schuldenaars, zoodat bij het ophouden dier causa bijv. door afbetaling, de obligatie waardeloos wordt. Zij bevat dus eene concrete verbintenis ²⁾. De verplichting uit de obligatie is dus dezelfde als die uit de geldleening: de obligatie is dus een *soort* van bewijs van de geldleening. Een *soort* van bewijs, want behalve bewijskracht heeft de obligatie ook nog eene constitutieve beteekenis, die nl. dat de schuldenaar slechts verplicht is tegen vertooning en uitlevering van de obligatie te betalen. Zij is toch, wat BRUNNER ³⁾ noemt «ein Präsentationspapier»: het bezit van den schuldbrief is een noodzakelijk vereischte voor de uitoefening van het daarin

¹⁾ Pag. 69 en 70. Zie daartegen V. GÖNNER „Von Staatsschulden,” § 58 en 59.

²⁾ Zie BUCHÈRE, N°. 27.

³⁾ § 193.

vervatte recht. De schuldenaar behoeft niet te betalen, tenzij hem het papier getoond en uitgeleverd worde, doch wederkeerig kan hij ook niet betalen tenzij hem het papier voorgelegd worde: hij kan den schuldeischer niet noodzaken tegen aanneming der betaling het papier terug te geven ¹⁾. Een gevolg daarvan is bijv. dat van mora geen sprake kan zijn, voordat de schuldeischer zijn papier getoond en daarop betaling gevraagd heeft.

Schijnt er dus niet veel verschil van gevoelen te bestaan over het karakter der verbintenis uit eene obligatie op naam, des te meer is dit het geval met de vraag of eene obligatie aan toonder eene concrete of eene abstracte verbintenis bevat. Deze vraag wordt door velen in laatstgenoemden zin beantwoord met het enkele argument dat toonderpapier per se in zich sluit eene abstracte verbintenis, dat toonderpapier met eene concrete verbintenis niet alleen niet voorkomt, maar ook theoretisch ondenkbaar is. Het zij ons dus vergund, de kracht van dit argument na te gaan, alvorens wij onze oorspronkelijke vraag beantwoorden. Het bestek van dit geschrift laat echter een uitvoerig onderzoek over die hoogst belangrijke kwestie niet toe.

UNGER en KUNTZE zijn de voornaamste voorstanders van de theorie dat toonderpapier noodzakelijk eene abstracte verbintenis bevatten moet. UNGER zegt bijv. ²⁾: «Die Ausstellung eines Ordre- oder Inhaberpapieres ist den bisherigen Ausführungen zufolge nichts anderes als die Uebertragung eines abstrakten Forderungsrechts, als die sua vi ac potestate wirkende Constituirung eines Nomen.» KUNTZE ³⁾ zegt: «Es ist ausgeführt worden, dass nach

¹⁾ BRUNNER. Eodem, pag. 155.

²⁾ Die Rechtliche Natur der Inhaberpapiere, § 15.

³⁾ Die Lehre von den Inhaberpapieren, pag. 375.

einer partikulargesetzlich unterstützten und nach einer der notorischen Ausstellungsitte entsprechenden, allgemeinen Rechtsüberzeugung der europäischen Kulturwelt der Vermögenswerth des Inhaberpapieres in der juristischen Form einer abstrakten oder indiskreten General-obligation gefasst ist, in deren Kausal-indifferenz die Verkehrsbestimmung des obligatorischen Nomen oder Vermögenstoffes zu unbeschränkter Negotiation oder Zirkulation ausgeprägt wird.» Geheel van dezelfde meening als KUNTZE zijn ook de weinige Hollandsche schrijvers over toonderpapier. KIST ¹⁾ noemt de verbintenis uit toonderpapier «onafhankelijk van de regtsoorzaak en formeel»; volgens COSMAN is toonderpapier met «een bijzondere causa debendi als iets ondenkbaars, als eene contradictie» te beschouwen. Mr. LEVY ²⁾, uitgaande van de stelling dat de verbindende kracht van toonderpapier schuilt in de gegevene en aangenomene belofte, neemt ook eene abstracte verbintenis aan. «Haar natuur (van de moderne belofte aan toonder), haar wezen is volkomene zelfstandigheid. Twee vragen snijdt zij onmiddellijk en onverbiddelijk af. De vraag «waarom?» en de vraag: «aan wien?» — het onderzoek naar causa en naar persoon des schuldeischers.» Ook Mr. FEITH ³⁾ beschouwt de abstractheid der verbintenis als een noodzakelijk vereischte: dit blijkt waar hij bijv. zegt: «als gevolg der clause (n.l. toonderclause) zou men kunnen stellen dat het den laatsten houder onbepaald het recht geeft de vervulling der verbintenis te vragen, onafhankelijk van elke causa en zonder dat

¹⁾ Beginselen van Handelsregt, II, pag. 332.

²⁾ Preadvies over Toonderpapier, pag. 81.

³⁾ Preadvies over Toonderpapier. Hand. Ned. Jur. Ver. 1878. I, pag. 189.

hem eenige exceptie mag worden tegengeworpen, uit de rechten van vroegere houders ontleend.»

Gaan wij nu na met welk doel bovengenoemde schrijvers allen eene abstracte verbintenis aannemen, dan vinden wij dit in eene poging om het feit te verklaren dat de schuldenaar zich tegen toonder niet kan beroepen op excepties prioris creditoris, dat dus de houder van een toonderpapier zeker kan zijn van zijn recht en niet behoeft te vreezen dat hem, wanneer hij te eeniger tijd bij den schuldenaar komt om betaling of in het algemeen voldoening van de verbintenis te vragen, excepties tegengeworpen zullen worden, wier bestaan hij niet kennen of vermoeden kon. Dit is een vereischte voor den onbelemmerden handel met toonderpapieren, wier doel juist is van hand tot hand te gaan, zonder dat men verplicht is gebruik te maken van de tijdroovende en omslachtige formaliteiten die aan de gewone cessie van schuldvorderingen verbonden zijn. Dit bedoelt bijv. KUNTZE ¹⁾ waar hij zegt: «Ist schon der Wechsel vermöge seiner Indossirbarkeit auf eine unbestimmte Anzahl successiver Gläubiger berechnet, so tritt diese generelle Anlage bei dem Inhaberpapiere in noch entschiedener Weise hervor. Ihr entspricht die Generalität der Obligation, und daher erklärt sich die Tendenz, das Papier von dem speziellen Valutaverhältniss frei zu erhalten.» Wanneer nu aangetoond wordt dat ditzelfde gevolg verkregen kan worden zonder aan te nemen dat het noodzakelijk is dat toonderpapier per se eene abstracte verbintenis bevat, dan meenen wij veilig te kunnen zeggen dat de verbintenissen uit toonderpapier, evenals alle andere verbintenissen onderscheiden

¹⁾ Pag. 367.

kunnen worden in abstracte en concrete, blijvende dan nog te onderzoeken welke verbintenis obligaties aan toonder bevatten.

Ik begin met datgene wat UNGER ¹⁾ van een bijzonder soort papieren, n.l. obligaties op naam, zegt op alle papieren, waarin eene schuldvordering vervat is toe te passen: «der Umstand, dass der Gläubiger auf dem Papiere bald benannt, bald nicht benannt ist, kann an der rechtlichen Natur dieser Papiere so wenig ändern als der Umstand dass ein Wechsel auf Ordre oder an den Inhaber gestellt ist an der juristischen Natur des Wechsels etwas ändern kann.» Omnis comparatis claudicat, ook deze: want er wordt hierin eene paralel getrokken tusschen papieren op naam, n.l. de obligatie en papier dat ten minste aan order moet zijn, n.l. den wissel: ik citeer dit gezegde dan ook hoofdzakelijk om te bewijzen dat zelfs een voorstander van de abstractheid der verbintenis uit toonderpapier, iemand die die abstractheid aanneemt als *conditio sine qua non* voor de existentie dier verbintenis, tot oogenblikken komt, waarin hij moet bekennen dat het toch eigenlijk geen onderscheid maakt of de schuldeischer al of niet met name aangeduid is.

Of de schuldenaar bij de uitgifte van het papier van het bestaan van de vroegere verplichting abstraheert, is eene vraag, die evenals bij alle verbintenissen naar den wil van den schuldenaar beantwoord moet worden; abstraheert hij van de *causa*, d. i. de vroegere verbintenis, dan heeft er door de uitgifte van het toonderpapier *novatio* plaats; doet hij dat niet, dan blijft de oude verbintenis bestaan, doch wordt alleen hare voldoening aan een ander

¹⁾ Pag. 94.

dan den oorspronkelijken schuldeischer gemakkelijker gemaakt. Dit erkent ook UNGER ¹⁾. «Fehlt es an einer solchen (Verabredung der Parteien), ist est somit zweifelhaft, ob die neue Obligation zur alten mit tilgender Kraft oder mit accessorischer Wirksamkeit hinzugetreten sei, so ist anzunehmen, dass die neue Obligation die alte nicht aufhebe: jener Contrahent, der die (privative) Novation behauptet, hat dieselbe zu beweisen.» Hij neemt dus aan dat, buiten het geval van bizondere bedingen, de verbintenis, het toonderpapier te betalen, slechts een accessorium is van de oorspronkelijke, waarvoor het papier uitgegeven is. Een hoofdenmerk nu van eene accessoire verbintenis is, dat zij het lot der hoofdverbintenis volgt: gaat deze te niet, dan gaat ook ipso iure gene te gronde. Consequent redeneerende had dus UNGER tot het resultaat moeten komen, dat bij het ophouden der hoofd-, in casu de eerste verbintenis, ook de accessoire, in casu de verbintenis, uit het papier, te niet gaat; dit strookt echter niet met de theorie der abstractheid en daarom zoekt hij een uitweg. Op het oogenblik dat de eerste nemer van het papier, tevens schuldeischer uit de eerste verbintenis, het papier aan een ander geeft, houdt als door een tooverslag het verband tusschen hoofd- en accessoire verbintenis op; de tweede en latere houders worden door novatie eigenaar. Er ontstaat eene nieuwe verbintenis, en het papier dat zoo straks nog eene accessoire, bij gevolg eene concrete verbintenis bevatte, wordt zonder eenige uiterlijke gedaante-verandering de drager van eene abstracte verbintenis. In gelijken geest spreken ook KUNTZE, KIST, COSMAN e. a. De verbintenis toch gaat over door novatio; er ontstaan

¹⁾ Pag. 167.

dus telkens nieuwe verbintenissen, daarom heeft de schuldenaar geen excepties, en eene verbintenis, waartegen geen excepties zijn toegelaten, is eene abstracte. Ziedaar in het kort de redeneering.

De fout van de geheele redenering ligt m. i. daarin, dat de reden, waarom excepties prioris creditoris tegen den houder niet geldig gemaakt kunnen worden, gezocht wordt in het abstracte karakter der verbintenis. Die reden is, dunkt mij, eene andere nl. die, dat toonder niet weten kan welke excepties de schuldenaar zijnen voorman kon tegenwerpen, noch welke afspraken tusschen hen hadden plaats gehad. De eigendom van de vordering uit toonderpapier gaat over door novatie; er ontstaat dus bij elke overdracht eene nieuwe verbintenis; de excepties die de schuldenaar tegen A als toonder gehad zou hebben zijn res inter alios actae, wanneer hij die tegen B als toonder geldig zou willen maken. Een ander geval echter wordt dit, wanneer de grond voor die excepties in het papier zelf wordt uitgedrukt: wanneer iedere houder van het papier met het lezen van zijn recht tevens lezen moet aan welke restricties dat recht onderworpen is, of wanneer een algemeen erkend rechtsvoorschrift dat recht beperkt. De inhoud van het toonderpapier is in de eerste plaats maatgevend voor den omvang van het daarin vervatte recht: evenmin als de houder gerechtigd is tot eene vordering van 1000 gulden, wanneer het toonderpapier slechts een bedrag van 100 aanwijst, evenmin is de houder abstract gerechtigd, wanneer het papier door zijnen inhoud of een algemeen erkend rechtsgebruik bewijst, dat de schuldenaar zich slechts concreet heeft willen verbinden. «Das Rechtsverhältniss, das durch die Ausstellung des Inhaberpapieres begründet werden soll, muss nach seiner praktischen Seite hin aus dem Papiere erkennbar sein. Doch kann der

Inhalt der Urkunde in einer allgemeinen Rechtsvorschrift oder in einem notorischen Gebrauche seine Ergänzung finden.» ¹⁾ «Alles hangt af van de bewoordingen, waarin de schuldenaar zijne verplichting heeft omschreven enz.» ²⁾ Nog verder gaat DERNBURG ³⁾, waar hij zegt: «die Inhaberpapierobligation hat in dem Sinne eine formale Natur, als Existenz und Umfang der Schuld sich grundsätzlich zunächst nach dem Inhalt der Skriptur bestimmt. Indem aber diese selbst wieder unter Umständen auf einen weiteren Thatbestand verweist, kann der formale Charakter in den Hintergrund gedrängt sein.» Reeds v. SAVIGNY ⁴⁾, erkent de bestaanbaarheid eener concrete verbintenis uit toonderpapieren, wanneer hij de obligaties aan toonder als bewijzen van eene leening beschouwt. Doch ook bij de nieuwere schrijvers en jurisprudentie vindt men bestrijding van de absolute abstractheid der verbintenis. Zoo roept STOBBE ⁵⁾ uit: «Aber womit ist denn die Prämisse bewiesen, dass nur über abstracte Summenversprechen Inhaberpapiere ausgestellt werden?» DERNBURG ⁶⁾ zegt: «Inhaberpapiere begründen, wie nicht bezweifelt wird, abstracte Verbindlichkeiten, wenn das Papier ein Summenversprechen enthält, ohne dass dasselbe auf die unterliegende Causa Bezug nimmt.» BRUNNER ⁷⁾ onderscheidt de toonderpapieren in die met eene abstracte en met eene concrete verbintenis: «Das Schuldversprechen aus dem Inhaberpapier kann ein abstraktes oder ein

¹⁾ HOLTZENDORFFS' Rechtslexicon, I. pag. 579, in voce Inhaberpapiere von H. BRUNNER. Zie ook BRUNNER, pag. 168. I.

²⁾ FEITH, Preadvies, pag. 147. Zie ook DERNBURG, pag. 212.

³⁾ II. pag. 210.

⁴⁾ Obligationen, pag. 117.

⁵⁾ Handbuch des Deutschen Privatrecht, III. pag. 200, noot 14.

⁶⁾ II. pag. 36. 3.

⁷⁾ Pag. 201.

individualisirtes sein. Es ist ein giltiges abstraktes Schuldversprechen wenn der Schuldgrund darin nicht angegeben wird. Nennt das Papier die Causa promittendi so gilt die Causa für wahr nach den Grundsätzen der Skripturobligationen und ist maassgebend für die rechtlichen Eigenschaften des Papiers.» Ook vinden wij in de nieuwere Duitsche jurisprudentie veel voor onze meening: die uitspraken echter komen nog later ter sprake en behoeven hier dus geene bijzondere vermelding.

Wanneer wij dus het resultaat onzer redenering kort samenvatten dan luidt dit: toonderpapier behoeft niet absoluut eene abstracte verbintenis te bevatten. ¹⁾ Bevat het eene concrete verbintenis, dan is die dezelfde als die, welke aanleiding gaf tot de uitgifte: beide hebben dus dezelfde causa. Alleen de verbintenis uit toonderpapier heeft eene wijdere strekking dan de oorspronkelijke, voor zooverre zij iederen houder gerechtigd maakt. Voor de beoordeeling van het al of niet abstracte karakter dier verbintenis is de inhoud van het papier in hoofdzaak maatgevend; vermeldt het papier de causa, dan is zonder eenigen twijfel de verbintenis eene concrete: vermeldt het papier die causa niet, dan kan het nog eene concrete verbintenis bevatten, tenzij blijken mocht dat het des schuldenaars bedoeling was zich abstract te verbinden. Dit alles geldt slechts voor toonderpapieren, over welker al of niet abstracte verbintenis twijfel kan zijn en neemt niet weg, dat er zoowel toonderpapieren zijn die uit hunnen aard eene abstracte, als andere, die uit hunnen aard eene concrete verbintenis bevatten, evenals eene stipulatio altijd bevat eene abstracte verbintenis, en de bilaterale contracten (bv. do ut des)

¹⁾ Zie de FOLLEVILLE, N°. 163.

altijd eene concrete, terwijl er dan nog verbintenissen zijn die naar omstandigheden of de eene, of de andere kunnen bevatten. Zoo bevat bijv. een schouwburgkaartje, waarop de prijs niet uitgedrukt is, eene abstracte verbintenis, eene abstracte verplichting en een abstract recht tot toelating, een talon en coupon daarentegen, gelijk wij zien zullen, altijd eene concrete, terwijl bijv. eene betalingsbelofte aan toonder hetzij concreet, hetzij abstract kan zijn. Gelijk wij reeds zagen is de causa bij obligaties aan toonder eene geldleening. Dit wordt door de voorstanders van de theorie der abstracte verbintenis uit toonderpapier tegengesproken; zij beweren, de geldleening kan aanleiding geweest zijn tot de uitgifte van het papier; de verplichting des schuldenaars ligt echter niet in die leening maar in het papier; alleen daaruit is hij verbonden. KUNTZE ¹⁾ zegt van Partialobligationen: «Diese Theilbeträge erscheinen zwar dem Namen nach, mit Rücksicht auf den gemeinsamen Anlass, als Antheile des Anlehns, haben aber rechtlich einen ganz selbstständigen Bestand, und, indem sie als Inhaberpapiere in Umlauf kommen, tritt, vermöge des Formalkarakters der Skriptur, das Anlehnsmotiv ganz in den Hintergrund; jede Partialobligation enthält eine abstracte Forderung auf den Nominalbetrag des Papieres (in Gemässheit des veröffentlichten Tilgungsplanes). Dus toch «in Gemässheit des veröffentlichten Tilgungsplanes,» zoodat de houder bijv. geen recht heeft van vorderen, vóórdát hem dit door het aflossingsplan wordt toegestaan. Waar blijft echter de abstracte verbintenis, wanneer de uitoefening daarvan afhankelijk wordt gesteld van eene voorwaarde, in casu vervat in

¹⁾ Pag. 473.

het aflossingsplan? UNGER¹⁾ beweert zelfs dat de rechtshandeling tusschen den uitgever van eene obligatie aan toonder en den geldleener is eene ruiling van geld tegen een geldswaardig papier. Dat dit onjuist is, ligt voor de hand; principieel toch maakt het geen verschil of degene die het geld ontvangt, is een zedelijk lichaam (bijv. de staat) of een privaatspersoon, en of er slechts een is die geld geeft of meerderen, die dat op dezelfde voorwaarden doen: men zoude dus, in UNGER's geest voortredenerende, komen tot het resultaat dat ieder, die geld leent en daarvoor een bewijs ontvangt, een ruilcontract sluit. UNGER's redeneering nu bewijst niets omdat zij te veel bewijst. Men kan wel zeggen dat in zoo'n geval ruil plaats heeft, want men geeft iets en krijgt daarvoor iets anders, maar het is juist de vraag of het papier, dat in ruiling gegeven wordt, ook buiten die ruiling een zelfstandig juridisch bestaan heeft, of, met andere woorden, het al of niet bevat eene abstracte verbintenis. UNGER redeneert in een cirkel: omdat het papier eene abstracte verbintenis bevat, heeft bij de uitgifte eene ruiling plaats; omdat er ruiling plaats heeft is het eene abstracte verbintenis, maar hij haalt geene gronden aan voor zijne bewering dat het papier eene abstracte verbintenis bevat.

Wij nu, die niet van eene a-prioristische stelling uitgaan, die zeggen, dat bij ieder soort toonderpapier moet blijken of het eene abstracte, dan wel eene concrete verbintenis bevat, behoeven niet tot zulke gevolgtrekkingen te komen en kunnen, geheel overeenkomstig de werkelijkheid, zeggen dat de staat, die eene leening

¹⁾ UNGER, pag. 96. Zie ook DERNBURG, II. pag. 465. a.

aangaat, wel degelijk een leencontract sluit en dat de obligaties, die hij daarvoor uitgeeft, niet behoeven te zijn abstracte betalingsbeloften, maar dat zij even goed bewijzen van die leening zouden kunnen zijn, die echter de bijzonderheid hebben, dat zij iederen houder het recht geven de betaling te vorderen. Wij nu gelooven dat dit laatste het geval is, en om de bewoordingen waarin de obligaties vervat zijn, en om den algemeenen aard van de obligaties. Ten eerste dan de bewoordingen; iedere obligatie betitelt zich zelve als obligatie over eene leening ¹⁾, zij het dan ook dat dit bij de eene meer opvallend is dan

¹⁾ Zie de voorbeelden hieronder:

Emprunt à Primes de la ville de Bucarest.

Obligation de Francs 20.

Emprunt, divisé en 750.000 Obligations enz.

Staats-schuldverschreibung des Kk. Oesterreichischen Anlehens.

Vom 4 März 1854.

Ville de Bruxelles.

Emprunt de Vingt Cinq Millions de Francs.

Divisé en 250.000. Obligations de 100 Francs Chacune.

Obligation der Zweiten Russischen 5 % inneren Anleihe mit
Praemien-Verloosungen von 1866, enz.

Ein Hundert Rubel.

Diese Anleihe ist unter der Benennung Zweite innere 5 % Anleihe mit
Prämienverloosung in das Reichsschuldbuch einzutragen.

Zinstragende Prämien-Anleihe

zu Zwecken der Regulirung der Theiss und deren Nebenflüsse enz.

Antheilschein von Einhundert Gulden Oesterr. Währ.

Serie N^o.

An dem Anlehen enz.

5 % Leening Brazilie 1886.

Troisièmement. Cet emprunt étant contracté enz. toutes les ressources
de l'Empire seront affectées au paiement des intérêts et au rembourse-
ment de l'Emprunt.

bij de andere: (men zie de hier aangegevene voorbeelden van de meest verschillende soorten van obligaties). Dat om hun algemeenen aard obligaties concrete verbintenissen bevatten, blijkt uit het verschil van obligaties en eenvoudige betalingsbeloften, beide bijv. van den staat: juist de laatste ontleenen hun eigenaardig karakter aan de onbeperkte gehoudenheid van den staat om te betalen, hetzij dan dat dat papier wettig betaalmiddel zij, zooals bij ons het muntbillet, of niet. De schrijvers die eene obligatie aan toonder eene abstracte verbintenis toekennen, doen dit tengevolge van hunne grondstelling, dat toonderpapier slechts eene abstracte verbintenis kan bevatten ¹⁾; daar wij hierboven reeds getracht hebben hunne grondstelling te weerleggen, kunnen wij nu volstaan met hunne gevolgtrekkingen om dezelfde redenen af te keuren. Voor onze meening pleit o. a. een arrest van het Reichsgericht ²⁾, waar het zegt dat de uitgifte van obligaties, tengevolge van eene leening, onder verplichting van kapitaal- en rentebetaling aangegaan, is eene uitgifte van de «*Verbriefungen*» dier verplichtingen, niet hare vervulling. Wij willen hier onze beschouwing over den aard der verbintenis uit eene obligatie aan toonder eindigen met de onzes inziens volkomen juiste woorden van v. SAVIGNY ³⁾ «*Sind diese Papiere (Staatsobligationen) weder Geld, noch Waare, so müssen wir dagegen wahre Schuldscheine in ihnen erkennen, und zwar Schuldscheine über Gelddarlehen, von anderen, gewöhnlichen Schuldscheinen in ihrer Form nur dadurch unterscheiden, dass sie auf jeden Inhaber, nicht auf eine*

¹⁾ Zie bijv. KUNTZE, pag. 367 en 473. Rechtsgel. Mag. I. pag. 243 en 244. Eodem, pag. 334.

²⁾ Entscheidungen des Reichsgerichts in Civilsachen, V. pag. 255.

³⁾ Obligationenrecht, II. pag. 117.

bestimmte Person ausgestellt sein.» GAREIS ¹⁾ rekent de obligaties tot de bewijsoorkonden, «in welchen das zu erweisende Recht incorporirt ist.»

Terecht besliste dan ook de Rechtbank te Utrecht, in haar vonnis van 20 Juni 1883 ²⁾, niettegenstaande de conclusie der gedaagde «dat deze obligatie is eene gewone schuldbekentenis, waaruit geen ander recht voortvloeit dan dat van aflossing bij uitloting, zooals die obligatie vermeldt, en rentevergoeding, zooals is gestipuleerd,» dat de overeenkomst van geldleening, dat is dus de causa, van invloed blijft op de verbintenis uit de obligatie, zoodat bij wanpraestatie aan zijde der uitgeefster der obligatie, ontbinding met schadevergoeding ex art. 1302 B. W. gevorderd kan worden.

De tweede soort effecten, die wij met het oog op de vraag «abstract of niet» te behandelen hebben, zijn de aandeelen of actien, die weder naar de wijze hunner overdracht onderscheiden worden in aandeelen op naam en die aan toonder. Een aandeel is een bewijs van lidmaatschap in eene naamlooze vennootschap: het verklaart eenvoudig dat iemand, de in het papier aangewezen persoon bij aandeelen op naam, de houder bij die aan toonder, medevennoot is. Nu kan men wel zeggen dat de basis der naamlooze vennootschap is het kapitaal, zelfs dat zij zelve is «*plutôt une réunion de capitaux que de personnes*»; in haar wezen blijft de naamlooze vennootschap toch eene vereeniging van personen ³⁾, en de vennooten zijn condomini, socii ⁴⁾, en niet eenvoudig gerechtigden tot

¹⁾ BUSCH, Archiv für die Theorie und Praxis enz. Bd. 34, pag. 103. II.

²⁾ W. v. h. R. 1883. 4917.

³⁾ Zie v. NIEROP, Themis, VI. pag. 39.

⁴⁾ Zie daarentegen KUNTZE, pag. 505.

een gedeelte van het maatschappelijk kapitaal: het laatste is een gevolg van het eerste, niet omgekeerd. De vennooten hebben niet, als geldschieters, recht op eene bepaalde rente van hun kapitaal, doch omdat zij vennooten zijn, deelen zij in de winst, die ieder jaar verandert, naar mate van de min of meer goede zaken die de vennootschap gemaakt heeft, eene omstandigheid, die voor bloote geldschieters zonder belang zou zijn. De omstandigheid, dat men zijn aandeel volgestort heeft of niet, kan niet van invloed zijn op de juridische hoedanigheid van den aandeelhouder; aan te nemen, gelijk KUNTZE doet, dat een aandeelhouder vóór de volstorting is vennoot en daarna eenvoudig schuldeischer van de vennootschap, kan juridisch niet juist zijn. Het is volkomen waar dat de vennoot, die zijn aandeel volgestort heeft, zijne verplichtingen jegens de vennootschap vervuld heeft, en dat hij slechts rechten tegenover haar heeft, maar dit sluit nog niet in zich dat hij daardoor schuldeischer wordt, want behalve zijn recht op het kapitaal en op dividenduitkeering, heeft hij bijv. ook recht van stem in de algemeene vergadering, iets wat volstrekt niet uit zijne hoedanigheid als schuldeischer voortvloeit. Men zou met evenveel recht kunnen beweren dat iedere condominus, die aan zijne verplichtingen (bijv. de betaling van den koopprijs, of het doen van reparatiën) voldaan had, schuldeischer van het condominium of althans van zijnen condominus werd. Dit alles slechts om te bewijzen dat eene actie niet is eene verlichamelijking van een vorderingsrecht tegen, maar eenvoudig het bewijs van lidmaatschap in, eene naamlooze vennootschap. Stellen wij dit nu voorop, dan blijkt het dat bij eene actie op naam geen sprake kan zijn van eene abstracte verbintenis, omdat zij een bewijs is van eene rechtsbetrekking en bij een eenvoudig bewijs geen sprake

kan zijn van eene abstracte verbintenis, die alleen uit het papier voortvloeit.

Wordt het bovenstaande niet betwijfeld, anders is het met de beoordeeling van de vraag of een aandeel in blanco, of aan toonder, eene abstracte verbintenis bevat. De voorstanders der theorie der absolute abstractheid bij toonderpapier voeren deze ook hier door; daar echter een rechtstoestand, in casu lidmaatschap in eene vennootschap, niet kan zijn abstract of niet, doch slechts bij eene verbintenis die vraag te pas kan komen, noemen zij een aandeel aan toonder niet een bewijs van lidmaatschap, maar de belichamelijking van een vorderingsrecht ¹⁾. Zoo zegt KIST ²⁾, dat een aandeel op naam is «een bewijs van eene overeenkomst van vennootschap», een aandeel in blanco daarentegen «eene eenzijdige verklaring door het bestuur eener vennootschap afgegeven, waarbij de houder van het papier gerechtigd wordt verklaard tot een bepaald gedeelte van het kapitaal enz. Eene wederkerige verbintenis van den houder, bijv. tot betaling van het bedrag van het aandeel, kan een aandeel in blanco niet bevatten. Vandaar ook dat onze wet terecht de uitgifte van aandeelen in blanco zoolang derzelve volle bedrag niet in de kas der vennootschap is gestort, heeft verboden bij art. 41 K.» (M. i. heeft de bepaling van art. 41 niet haar ontstaan te danken aan bovengenoemde reden, maar aan de overweging dat men bij een aandeel aan toonder niet weet wie aandeelhouder is en door die onbekendheid geen waarborg heeft voor de gegoedheid van dien aandeelhouder bij eventueele volstorting; eene reden, die ook het aanzijn geschonken heeft aan art. 43 K. Bovendien

¹⁾ Zie KUNTZE, pag. 471 in fine en 472 en § 114.

²⁾ II. pag. 390 en 391.

is het waarschijnlijk, dat wanneer de zaken slecht staan en de aandeelhouders dus tot volstorting gehouden zouden zijn, velen wegbleven, zoodat de vennootschap, die de houders der aandeelen aan toonder niet kennen kan, in de onmogelijkheid zou zijn hen tot nakoming hunner verplichting te noodzaken.) Mij dunkt echter dat zijne alleszins juiste bewering ¹⁾ dat de «vorm waarin de actie of het aandeel wordt uitgegeven den aard der overeenkomst van vennootschap niet verandert», (al wordt dit ook van eene commanditaire vennootschap met aandeelen in blanco gezegd) in lijnrechten strijd is met hetgeen hij boven beweert.

Ik sluit mij dan ook volkomen bij KIST aan, waar hij zegt, dat de vorm der actie de overeenkomst van vennootschap niet verandert, maar pas dit ook toe op aandeelen aan toonder. Een aandeel op naam is een bewijs van lidmaatschap; een aandeel aan toonder blijft dit, echter met dit verschil, dat het iederen houder maakt tot vennoot. Zoo rekent GAREIS ²⁾ de actien onder de «Beweisurkunden welke zugleich Werthträger sind, das sind Beweisurkunden in welchen das zu erweisende Recht incorporirt ist.» Het is dus geen abstract vorderingsrecht hetwelk voortvloeit uit de actie aan toonder, het is het recht van lidmaatschap in de naamlooze vennootschap ³⁾, dat steunt

¹⁾ III. pag. 288 en 289.

²⁾ In BUSCH' Archiv für Theorie und Praxis. Bd. 34, pag. 103. II.

³⁾ Zie de voorbeelden hieronder:

Koninklijke Nederlandsche Stoombootmaatschappij.

Gevestigd te Amsterdam. Opgericht blijkens acte enz.

Maatschappelijk Kapitaal 2.500.000.

Bewijs van aandeel N^o.

Houder dezes is gerechtigd tot een half aandeel groot twee honderd vijftig gulden in de bovengenoemde naamlooze Vennootschap.

Amsterdam, September 1879.

..... } Commissarissen.

..... } Directeuren.

op de deelneming tot het aangeduide bedrag in het kapitaal, en dat behalve de gerechtigdheid tot dat bedrag, bijv. bij liquidatie, tegelijk recht geeft tot de uitoefening van andere rechten. Zoo zegt dan ook DERNBURG ¹⁾: «Es können ferner Aktien auf den Inhaber gestellt werden, womit die Betheiligung an einer Gesellschaft die leichteste Transportabilität erhält.» Ook VON SAVIGNY is voor onze meening, waar hij zegt ²⁾: «Dass solche Aktien auf den Inhaber genannt werden könnten, ist einleuchtend, eben so aber auch, dass sie nicht unmittelbar in das Gebiet der gegenwärtigen Untersuchung gehören. Denn wir haben hier mit Obligationen zu thun und mit Inhabern von Papieren die als Gläubiger zu betrachten sind. Die oben erwähnten Aktiën aber sind Urkunden über Antheile am Eigenthum einer Eisenbahn oder einer anderen industriellen Anstalt, und der Inhaber einer solchen Aktie ist ein Miteigenthümer.» Dat een aandeel geen oorkonde over eene schuldvordering is kan ook blijken uit het verschil tusschen de prioriteiten en de stamacties ³⁾. De eerste zijn bewijzen eener geldleening door de naamlooze vennootschap aangegaan, de laatste bewijzen van lidmaatschap. Neemt men nu aan dat de laatste ook slechts eene schuldvordering bevatten, dan heeft men het zeldzame verschijnsel, dat een medelid eener naamlooze vennootschap in denzelfden toestand is als een schuldeischer dier vennootschap.

Nadat wij het karakter van het recht uit obligatie en aandeel besproken hebben, rest ons nog het onderzoek naar den aard van het recht uit de derde soort effecten,

¹⁾ Pag. 210.

²⁾ Pag. 113.

³⁾ Zie BUCHÈRE, N° 3 en N°. 70, 6°. en 7°. en N°. 499.

uit certificaten. De onderscheiding in vier soorten, waarin wij de certificaten verdeelden ¹⁾, heeft voor dit onderzoek geene waarde, daar de juridische natuur van allen, behalve

¹⁾ Zie de voorbeelden hieronder.

a. Certificaat van obligatie.

Denver & Rio Grande Spoorweg-Maatschappij.

Certificaat N^o. ... voor £ 1000.—

1°. Hypotheek-Obligatien van het Jaar 1871.

Ten laste der Denver & Rio Grande Spoorweg-Maatschappij, ingeleverd bij het Comité tot waarneming der belangen van de houders dier Obligatien, op den voet en de voorwaarden vermeld in de statuten van bedoeld Comité, vastgesteld bij Acte op den 1°. December 1884 voor den Notaris te verleden.

Copij van deze Acte ligt ten allen tijde bij de Vereeniging voor den Effectenhandel te Amsterdam ter inzage van den houder van dit Certificaat.

Amsterdam

Het Comité voornoemd,

Gezien door mij

.....

Notaris.

b. Certificaat van aandeel.

Buffalo New-York en Philadelphia Spoorweg-Maatschappij.
(Common-Stock).

Certificaat van £ 1000. N^o.

Houder dezes is gerechtigd tot Twintig gewone aandeele à £ 50, in de Buffalo New-York en Philadelphia Spoorweg-Maatschappij, met meer andere ingeschreven op naam van de vereeniging tot administratie onder directie van gedeponoord bij den ondergeteekenden notaris enz.

c. Certificaat van inschrijving.

Nederlandsehe Schuld.

Certificaat. N^o.

Houder dezes is gerechtigd tot een kapitaal van Honderd Gulden, ingeschreven in het Grootboek der Nationale Schuld, rentende vier ten Honderd in het Jaar, op naam van het administratie-kantoor, opgericht door enz.

d. Certificaat van aandeel in eene verzameling verschillende effecten.
Serie. ...

Certificaat van aandeel groot Honderd Gulden in een kapitaal

Vereenigde Amerikaansche Fondsen onder administratie van enz.

Houder dezes is gerechtigd tot een aandeel groot veertig dollars, gerekend tegen Honderd Gulden Ned. Ct. nominaal in de ...^{ste} Serie Vereenigde Amerikaansche Fondsen; uitgegeven ingevolge de bepalingen, vervat in het bericht van ...18., hieromme vermeld.

van die over inschrijving, dezelfde is. Een certificaat is, gelijk het woord (*certum facere*) reeds aanduidt, een bewijs, en wel daarvan dat de houder gerechtigd is, hetzij tot een obligatie of aandeel of tot een evenredig gedeelte van meerdere, hetzij tot eene inschrijving; zijne hoofdfunctie is de bewijskracht, terwijl het weder zijne constitutieve kracht daarin vindt, dat het iederen houder recht geeft. De certificaten van obligatien, die van aandeel en die van beide tegelijk zijn oorspronkelijk niets dan bewijzen van bewaargeving; de schuldenaar verklaart, dat de houder gerechtigd is tot een of meer obligaties of aandeelen, die onder zijne berusting zijn. Er is hier nu weder geene enkele reden om aan te nemen dat de schuldenaar zich abstract heeft willen verbinden, zoodat hij tot uitlevering van obligaties enz. gehouden zou zijn, wanneer de bewaargeving reeds opgehouden had te bestaan, evenmin als b.v. een cognoscement aan toonder dezen onbepaald het recht geeft tot opvordering der ingeladene goederen, wanneer deze reeds door hem zijn gelost.

Een certificaat van inschrijving is eene oorkonde, waarbij de uitgever den houder gerechtigd verklaart tot een gedeelte van eene op zijnen naam staande inschrijving; de houder van het certificaat heeft dus recht op de daarin uitgedrukte som, zijnde een gedeelte der inschrijving, staande op naam van den uitgever. Ook hier blijkt uit niets dat de uitgever zich abstract heeft willen verbinden; het certificaat is eenvoudig een bewijs van den verkoop eener inschrijving, weder met die constitutieve kracht, dat het iederen houder recht geeft. Dat het certificaat een bewijs is over den verkoop, kan nog daaruit blijken, dat de meeste certificaten, o. a. die der Ned. Schuld, de clause inhouden, dat de houder bevoegd is «bovengenoemd kapitaal te doen overschrijven op zoodanigen naam of namen

als hij zal begeren.» De uitgever is dan ook niet, onafhankelijk van de causa, onbepaald verplicht tot levering der inschrijving, hetwelk bijv. daaruit blijken kan dat de administratiekantoren, die certificaten Nederlandsche werkelijke schuld uitgeven, dit niet doen mogen dan tot het bedrag hunner inschrijving, ter contrôle waarvan ieder zoodanig certificaat van wege den Staat gecontrasigneerd en gearapheerd is.

Coupons zijn toonderpapieren, uitgegeven bij rentegevende obligatien en certificaten, om daarop de rente te innen; de causa is bij deze papieren weder het geleend hebben van geld en de daarmede correlaire verplichting om rente te betalen. Vroeger werd vrij algemeen aangenomen dat de coupon, omdat zij toonderpapier is, bevat eene abstracte verbintenis ¹⁾; dat wel de rentebetaling aanleiding was tot de uitgifte, dat echter de causa van de verbintenis uit de coupon was de betalingsbelofte. Nadat wij gezien hebben dat toonderpapier ook eene concrete verbintenis kan bevatten, kan ons oordeel over de verbintenis uit de coupon niet twijfelachtig zijn; zij is eene concrete. Wel zegt prof. DRUCKER ²⁾, dat het voor de beoordeeling van de verbintenis uit de coupon onverschillig is, dat deze oorspronkelijk uitgegeven is ter oorzaak van eene verplichting tot rentebetaling, maar dit gezegde wordt door niets gestaafd en toch is dit de kwestie, waarvan hier alles afhangt. Wij zagen dat de behoorlijk bewezen wil van den schuldenaar beslist over de al of niet abstractheid der verbintenis, en dat er in geval van twijfel eerder moet geconcludeerd worden tot eene concrete dan tot eene abstracte. Nemen wij nu eene coupon in haren een-

¹⁾ KUNTZE, pag. 605 en 612. KIST, II. pag. 356.

²⁾ Rechtsgel. Magazijn, 1882, I. pag. 334.

voudigsten vorm ¹⁾, dan blijkt daaruit nog dat zij uitgegeven is ter gelegenheid van eene leening, wier naam

¹⁾ Zie de voorbeelden hieronder.

Dette Ottomane Convertie.

Titre pour Fr. 2500. N°. 1448, 581—85.

Coupon du 1 Mars 1897.

Payable au taux déterminé par le conseil d'administration enz. à

Theiss-Regulirung und Szegediner Prämien-Anleihe vom Jahre 1880.

Wird am 1 18... durch den Ungarischen Staat ohne Abzug
eingelöst mit 2 fl. Oesterr. Währung.

Zweite Innere 5 % Anleihe mit Prämien-Verloosungen von 1866.

Vorzeiger dieses erhält am 1/13 Sept. 1887, Zwei Rubel fünfzig Copeken.

2. R. 50. C.

Director

Serie N^o. Am 1 18... N^o.

Zahlt die Kk. Univ. Staatsschulden-Cassa dem Ueberbringer zehn
Gulden als ganzjährige Zinsen der obenbezeichneten Staats-schuldver-
schreibung v. 4 März 1854.

Ville de Bruxelles.

Emprunt de Vingt-Cinq millions de Francs N^o.

3 Francs d'intérêt, payables le 18...

Zinsen-Coupon N^o. Zahlbar am 1 18...

Bei der Kk. Staatsschulden-Casse in Wien nach Abzug der 16 % Steuer
mit ein und zwanzig Gulden Oesterreichischer Währung.

.....

.....

Coupon groot verschijnt p^o. 18... N^o.

Betaalbaar met voor 6 maanden renten van guldens.
Kapitaal. pCt. Nederlandsche schuld onder directie van ... be-
taalbaar na gedane annonce met gulden cent.

.....

Brazilian 5 per cent, Loan. 1886.

Due Jan. 18 ... N^o.

For two Pounds ten shillings.

Being six Month's Interest on £ 100.

Payable at the office of enz.

altijd op de coupon vermeld wordt, dus om rente te betalen ¹⁾. Nu is er geene enkele reden om aan te nemen, dat de schuldenaar zich abstract heeft willen verbinden, het tegendeel is waar; hij heeft eene leening gesloten en moet rente betalen, het ligt dus voor de hand dat hij de coupon betaalt omdat hij rente schuldig is en niet omdat hij eenvoudig beloofd heeft eene som te betalen. Daarenboven noemen verschillende coupons wel degelijk hunne causa (b.v. «als ganzjährigen Zinsen,» «3 francs d'intérêt» «voor 6 maanden renten,» «being six month's interest» enz.); over het karakter dier coupons kan dus geen verschil bestaan, want het gaat niet aan, gelijk sommige schrijvers b. v. KUNTZE, doen, de vermelding van de causa eenvoudig als illustratie te beschouwen; deze bevatten dus eene concrete, eene renteverbintenis. Bedenkt men nu daarbij dat het leeken-publiek, in wiens handen toch de coupons zich meestal bevinden, geen onderscheid maakt tusschen abstracte en concrete verbintenis, en de coupon wel degelijk beschouwt als uiting eener renteverbintenis, dan mag men m. i. veilig aannemen dat de coupon, ook zij, die hare causa niet uitdrukkelijk vermeldt, bevat eene concrete, n.l. eene verbintenis tot betaling van rente, en geene abstracte betalingsbelofte. Dat hierdoor het crediet der coupons lijden zou, gelijk BEKKER ²⁾ beweert (hoewel hij zelf erkent dat dit bezwaar niet groot is omdat de coupons niet bestemd zijn lang van hand tot hand te gaan), is een bezwaar tegen het erkennen der coupons als accessoria van het effect, niet tegen de concreetheid ³⁾,

¹⁾ Zie Entsch. d. R. O. H. G. X. pag. 216.

²⁾ Jahrbuch des gemeinen Deutschen Rechts von BEKKER en MUTHER, I. 1857, pag. 414.

³⁾ Zie Entsch. d. R. O. H. G. X. pag. 215.

(behalve in zooverre dat, wanneer aangenomen wordt dat de coupon eene abstracte verbintenis inhoudt, daarmede ook uitgemaakt is dat zij geene accessoire verbintenis bevat, terwijl dit bij het aannemen eener concrete verbintenis wel het geval kan zijn); want het kan voor het crediet van belang zijn, hoe lang de coupon betaald wordt, maar niet om welke reden de schuldenaar betaalt. BEKKER'S grootste bezwaar is, dat betaling op de coupon geschied, zelfs aan eenen onbevoegden houder dier coupon, den schuldenaar bevrijdt ook tegenover hem, die recht heeft op de rente. Dit is echter óók eene kwestie, die niet hier ter sprake komt, doch bij de beantwoording der vraag of de coupon waarde kan hebben voor iederen houder of slechts voor den eigenaar van de obligatie. De nieuwere Duitsche litteratuur en jurisprudentie is dan ook van onze meening. Zoo zegt BRUNNER ¹⁾: «Sie (die Zinsscheine) enthalten ein individualisirtes Schuldversprechen, nämlich ein Zinsversprechen.» STOBBE ²⁾ zegt van coupons: «denn trotz ihrer Abtrennung von der Hauptobligation sind sie keine abstrakten, der Causa debendi entkleideten Obligationen, sondern bleiben Zinsforderungen.» DERNBURG ³⁾ zegt van het uitgeven van coupons: «Diese Form ändert an sich die Natur des Zinses nicht.» GAREIS ⁴⁾, in zijn bizonder aan eene beschouwing over den aard der coupon en talon gewijd opstel, acht de meening dat de coupon niet zou zijn een «Zinsschuld» in strijd met den regel «dass vertragsmässige Verpflichtungen zunächst nach dem Vertragswillen zu bemessen sind.» Als gevolg van de concrete verbintenis

¹⁾ Pag. 203.

²⁾ Pag. 230.

³⁾ Pag. 82.

⁴⁾ Busch' Archiv. pag. 114.

uit de coupon, uit haren aard als renteverbintenis, is dan ook door de Duitsche jurisprudentie herhaaldelijk afgeleid dat, waar het verbod van anatocismus bestaat (gelijk bijv. gedeeltelijk bij ons ex art. 1287 B. W.), ook van het bedrag der niet betaalde coupons geen moratoire interessen kunnen gevorderd worden ¹⁾.

Dat coupons en dividendbewijzen niet met elkander gelijk gesteld kunnen worden, zagen wij reeds hierboven; de eerste bevatten een recht op betaling van rente, de laatste een recht op een evenredig aandeel in de winst; het verschil tusschen beide bestaat dus niet, gelijk KUNTZE ²⁾ meent, daarin, dat bij de coupons het bedrag der vordering tevoren bepaald is en bij de dividendbewijzen eerst later vastgesteld wordt, want dit feit kan aan den juridischen aard eener verbintenis niets veranderen. Koop en verkoop blijft even goed koop en verkoop, wanneer partijen overeenkomen dat de prijs later vastgesteld zal worden, als wanneer zij dien bij het aangaan der verbintenis bepalen, en eene coupon blijft eene coupon en wordt geen dividendbewijs, wanneer haar bedrag later vastgesteld wordt, ³⁾ evenmin als een dividendbewijs, waarvan het minimum bedrag gagarandeerd is (gelijk bijv. bij Russische Spoorweg-Maatschappijen voorkomt), daardoor eene

¹⁾ SEUFFERT's Archiv. enz. Bd. XX. N°. 59. Entsch. d. Reichsger. in Civils. V. N°. 69. GOLDSCHMIDT's Zeitschr. für das gesammte Handelsrecht. Bd. XXVII. bl. 524. Entsch. des R. O. H. G. Bd. X. N°. 45. Dat de verbintenis uit de coupon eene rente verbintenis is, neemt ook implicite aan een vonnis, vermeld in Entsch. d. Reichger. in Civils I. N°. 30.

²⁾ Pag. 616.

³⁾ Zie bijv. de obligaties van de geconverteerde Turksche schuld van 1884. „L'intérêt sera fixé par le conseil d'administration de la Dette Publique pour chaque semestre enz. Il ne pourra jamais dépasser 4 pour cent par an”, en de daarbij behoorende coupons „Payable au taux, déterminé par le conseil d'administration” enz.

coupon zou worden. Het verschil tusschen beide heeft zijnen grond in het verschil tusschen de beide hoofdverbintenissen, waaraan de coupon en het dividendbewijs hun bestaan ontleenen; de coupon wordt uitgegeven tengevolge van eene geldleening, het dividendbewijs uit krachte van een lidmaatschap in eene naamlooze vennootschap. Hun overeenkomst bestaat slechts daarin, dat zij beide aan toonder luiden, doch, gelijk wij reeds meermalen zagen, dit feit beslist niets over de in het papier vervatte verbintenis. Ook de text der dividendbewijzen geeft geene aanleiding tot het aannemen eener abstracte betalingsbelofte, daar hij altijd doelt op den oorsprong van het bewijs, als zijnde uitkeering van een dividend, een gelijkmatig aandeel in de winst. ¹⁾

KUNTZE ²⁾ maakt onderscheid tusschen dividendbewijzen, wier bedrag vastgesteld is en die, wier bedrag nog onbe-

¹⁾ Zie de voorbeelden hieronder.

Kon. Ned. Stoomboot-Maatschappij.

Dividend-bewijs.

Half aandeel N^o. *a*

Volgens aankondiging betaalbaar met *f*

De Bankvereniging, Firma

Aandeel N^o. groot *f* uitdeeling *f*

Bewijs ter ontvangst der uitdeeling over het halfjaar, geëindigd den. 18 . . . , waarvan het bedrag, volgens bekendmaking en tegen afgifte van dit bewijs betaalbaar is den 18 . . . aan het kantoor der Vennootschap te

Betaalbaar met *f*

Van het certificaat N^o. zal na incasseering, aankomst en aankondiging het Drie en Twintigste dividend van Twintig aandelen in de Buffalo New-York en Philadelphia Spoorweg-Maatschappij (Common Stock) ingeschreven op naam van de Vereeniging tot administratie onder directie van , betaalbaar worden gesteld te Amsterdam.

²⁾ T. a. p.

paald is, en stelt eerstgemelde gelijk met coupons, terwijl BEKKER ¹⁾ de gelijkheid van coupons en dividendbewijzen in het algemeen aanneemt.

De gelijkstelling nu van coupons en dividendbewijzen dunkt mij onjuist, om de reeds vermelde reden dat de eerste bevatten de verplichting tot *rente*-betaling, de tweede die tot betaling van een aandeel in de winst. Dubbel onjuist wordt m. i. die gelijkstelling, waar zij geschiedt om, gelijk beide genoemde schrijvers doen, te komen tot eene abstracte verbintenis uit het dividendbewijs, evenals zij die voor de coupon aannemen. Eene abstracte verbintenis in een *dividend*bewijs is eene contradictio in terminis; het begrip van «dividend» brengt reeds van zelf met zich de gedachte aan de causa, medelidmaatschap, dat recht geeft op dividend, doch alléén, wanneer er besloten wordt dit uit te keeren. Neemt men de abstracte verbintenis uit een dividendbewijs aan, dan is dit eene abstracte betalingsbelofte en die kan toch niet bestaan in een papier, wiens waarde nog vastgesteld, misschien wel op niets gesteld, moet worden, in welk laatste geval men eene abstracte betalingsbelofte, om niets te betalen, zoude hebben.

Ook de nieuwere Deutsche litteratuur verkondigt de meening dat de dividendbewijzen geene abstracte vordering inhouden, b.v. BRUNNER ²⁾: «Auch der Dividendenschein enthält kein abstraktes Schuldversprechen; die Causa des Dividendenanspruchs ist der statutenmässig festgestellte Gewinn des Unternehmens, welcher an die Aktionäre vertheilt werden soll.»

¹⁾ Jahrb. I. pag. 415.

²⁾ Pag. 203. F. Zie ook GAREIS in BUSCH' Archiv XXXIV, pag. 107 en 119. 3 en 122 in fine.

Nadat wij gezien hebben dat coupon en dividendbewijs eene concrete verbintenis bevatten, kan er geen twijfel meer zijn of dit met den talon ook het geval is. De talon is een papier, dat recht geeft op de uitlevering van nieuwe coupons, resp. dividendbewijzen ¹⁾. De causa nu is bij talon

¹⁾ Zie de voorbeelden hieronder.

Talon.

Na afbetaling van het vier en twintigste Dividend-Bewijs van het Certificaat N^o. ... van twintig aandeelen in de Buffalo New-York en Philadelphia Spoorweg-Maatschappij, ingeschreven op naam van de vereeniging tot administratie onder directie van zal na aankondiging en tegen intrekking van dit bewijs een nieuw stel Dividend-Bewijzen worden afgegeven.

Koninklijke Nederlandsche Stoomboot-Maatschappij.

Talon.

Tot bekoming van een stel nieuwe Dividend-Bewijzen, voor het half aandeel. N^o. ... a.

Namens de Directie.

.....

Talon.

Zu dem Billet der zweiten inneren 5 % Anleihe mit Prämien-Verloosung von 1866.

Nach Ablauf der Termine aller mit diesem Billet ausgegebenen Coupons, wenn dasselbe nicht zur Tilgung gezogen worden ist, erhält der Vorzeiger dieses aus der Staatsbank einen neuen Coupon-Bogen für die Termine von 1/13 September 1896, bis 1/13 1911.

Talon.

..... fl.

N^o. ...

Gegen diese Anweisung erfolgt die Kk. Staatsschuldencasse dem Ueberbringer vom Monate Mai 1874 angefangen neue Zinsen-Coupons.

.....

Theiss-Regulirungs und Zgegediner Prämien-Anleihe.

Serie N^o. ...

Gegen diese Anweisung erfolgt die K. Ung. Staatsschulden-Cassa dem Ueberbringer vom Monat April 1870 ab, neue Zinscoupons und Talon.

Bewijs ter bekoming van nieuwe Dividend-Coupons bij het Certificaat

en coupon, resp. dividendbewijs, dezelfde nl. geldleening en de verplichting om rente, resp. dividend, te betalen; alleen is de talon een papier, waardoor men een middel verkrijgt om indirect, nl. door de coupons en dividendbewijzen, die rente te vorderen. Gesteld nu eens het geval dat de talon eene abstracte verplichting bevatte, dan zou die verplichting zijn in alle gevallen, afgezien van de causa, nieuwe coupons, resp. dividendbewijzen, te geven; die coupons (en dividendbewijzen) echter vinden hunne kracht in de concrete verbintenis om rente (resp. dividend) te betalen; met het ophouden dier causa, eindigt ook hunne kracht; er zou zich dus een geval kunnen voordoen dat de coupons (en dividendbewijzen) geene waarde meer hadden, en toch zouden op vertoon van den talon nieuwe coupons (en dividendbewijzen), papieren dus die geen waarde hebben en die ook niet meer kunnen krijgen, uitgegeven moeten worden. Hieruit blijkt ten duidelijkste dat, wanneer coupon en dividendbewijs eene concrete verbintenis bevatten, dit ook noodzakelijk het geval met den talon moet zijn.

à f N°. ... Serie van vereenigde Amerikaansche fondsen onder administratie van te, mits het certificaat niet is uitgeloot.

Grande Société des Chemins de fer Russes.

Talon des 28 Coupons du N°. ... à l'échéance du 1er Janv. 18.. au N°. ... à l'échéance du 1er Juill. 18.. incl. délivrés pour le titre de cinq actions N°. ... à N°. ... Après l'expiration de l'échéance du dernier coupon et en cas où le titre d'actions ne serait pas amorti à cette époque par le tirage, il sera délivré en temps utile au porteur du présent talon à l'un des lieux indiqués pour le paiement des intérêts une nouvelle feuille de coupons.

A partir du 1er Juillet 19.. le présent talon demeurera de nul effet et valeur et les nouveaux coupons ne pourront être délivrés que sur la présentation du titre même des actions.

Tous les coupons, même ceux afférents aux Titres nominatifs, sont payables au porteur.

BRUNNER erkent dan ook uitdrukkelijk dat coupon en talon eene concrete verbintenis bevatten en zegt van den laatsten: «Der Talon enthält kein abstraktes Schuldversprechen, er verspricht nur die für das Hauptpapier auszufertigenden Kupons.»

Onze conclusie moet dus zijn dat, hoe beknopt de text van eenen talon ook zijn moge, de verbintenis, daarin vervat, altijd is eene concrete.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Onder de verschillende onderscheidingen, die tusschen de soorten van toonderpapier gemaakt worden, bekleedt eene voorname plaats, die welke het toonderpapier onderscheidt naar het al of niet absolute vorderingsrecht, dat de houder van het papier heeft. Bij het groote verschil van gevoelen, te dien aanzien bestaande, en bij de daardoor heerschende onzekerheid zij het ons vergund, zij het ook met een enkel woord, ons gevoelen daaromtrent te zeggen. Voorop gesteld zij dat er sommigen zijn, die aannemen dat toonderpapier den houder nooit absoluut recht tot vorderen geeft, dat er altijd gevallen kunnen zijn, waarin de schuldenaar het recht heeft of verplicht is den houder betaling te weigeren; ik bedoel hen, die aannemen dat de schuldenaar niet behoeft of niet mag betalen, wanneer hij de zekerheid heeft, dat de houder van het papier niet is de eigenaar der vordering daarin vervat, bijv. wanneer hij weet dat het papier door den houder gestolen is. Het bestek van dit geschrift laat geene bestrijding van dit gevoelen toe: ik verwijs de voorstanders daarvan alleen naar eene bepaling van geschreven recht, nl. art. 14 der Wet van 22 Dec. 1863, waarin bepaald wordt dat de houder van een bankbillet «bij uitsluiting» gerechtigd is de betaling der daarin uitge-

drukte som te vorderen ¹⁾. Ik geloof dat er wel degelijk toonderpapier is, dat den houder onvoorwaardelijk recht geeft op betaling, welke soort ik *waar toonderpapier* zoude willen noemen. Daartegenover stel ik eene soort toonderpapier, dat den schuldenaar het recht geeft of de verplichting oplegt, wil hij deugdelijk gekweten zijn, ingeval van twijfel van den houder nader bewijs zijner gerechtigdheid te eischen. Het toonderpapier dat onder deze rubriek valt, zoude ik met den naam *legitimatiepapier* willen bestempelen. Dit legitimatiepapier is niet hetzelfde als datgene, hetwelk bovenvermelde schrijvers toonderpapier noemen; dit geeft den schuldenaar het recht of de verplichting de onrechtmatigheid van den houder te bewijzen, gene geeft hem de bevoegdheid of noodzaakt hem den houder nader bewijs op te leggen. Ons legitimatiepapier vervalt dan weder in twee soorten: a. dat toonderpapier, hetwelk den schuldenaar eenvoudig bevoegd maakt den houder nader bewijs op te leggen; b. dat, hetwelk hem daartoe verplicht, wil hij deugdelijk gekweten zijn. Het eerste is dan alleen uitgesteld ten gerieve van den schuldenaar om hem de betaling, het tweede ten faveure van den schuldeischer, om hem het innen zijner vordering gemakkelijker te maken ²⁾.

Bij den eersten aanblik zoude men kunnen meenen dat volgens ons recht legitimatiepapier niet bestaanbaar is, omdat in art. 2014 B. W. gezegd wordt dat bezit van roerende goederen, behalve van renten en schuldvorderingen op naam, gelijk staat met eigendom. Onder de

¹⁾ Zie KIST II. pag. 380.

²⁾ Zie KUNTZE § 93, in initio, waar hij legitimatiepapier van de eerste soort noemt „qualifizirtes Legitimationspapier,” dat van de tweede soort „beschränktes Zirkulationspapier.”

bepaling van dat artikel valt papier aan toonder ¹⁾; bezit daarvan staat dus gelijk met eigendom. Volkomen waar, maar dit is geen beletsel om aan te nemen dat er papier aan toonder bestaat, waarbij de vordering niet zóó eenzelvigd is met het papier, dat het niet mogelijk zoude zijn, bezitter en dus eigenaar van het papier, zonder die der vordering daarin vervat, te zijn, hetwelk juist, gelijk wij boven zagen, het criterium van legitimatiepapier is. Art. 2014, alinea 1 beslist dus niets over de al of niet bestaanbaarheid van zulk papier, evenmin als de tweede alinea. Bij alle toonderpapier is gedurende drie jaar revindicatie mogelijk wegens diefstal of verlies. Geschiedt die echter niet, dan heeft de houder van een waar toonderpapier onvoorwaardelijk recht op betaling, terwijl bij legitimatiepapier nader bewijs gevorderd kan worden. Na verloop van drie jaar is de houder van een waar toonderpapier onvoorwaardelijk gerechtigd, die van een legitimatiepapier niet. Wil dus degene, wien een waar toonderpapier ontstolen is, of die dat verloren heeft, zijn recht doen gelden, dan kan hij dit slechts binnen den tijd van drie jaar, door het papier te revindiceeren, daarna in het geheel niet meer; doch ook gedurende dien tijd kan hij niet volstaan met het recht van hem, die het papier ter betaling presenteert, tegen te spreken, doch moet hij het papier in handen hebben om met vrucht te kunnen vorderen.

Passen wij het hierboven, omtrent waar toonderpapier en legitimatiepapier, gezegde toe op de vraag, of coupon, dividendbewijs en talon zijn waar toonderpapier of legitimatiepapier dan luidt zij: «Is bij presentatie ter betaling

¹⁾ Zie DIEFHUIS, Handl. Burg. R. II. pag. 255.

van coupon, dividendbewijs en talon, de schuldenaar verplicht nadere legitimatie te vragen, is hij daartoe bevoegd of is hij daartoe onbevoegd?

Niet te verwarren met deze vraag is die, of de door ons behandelde papieren waarde kunnen hebben voor iederen houder, of slechts voor den eigenaar van het effect. Deze vraag moet m. i. ongetwijfeld in eerstgemelden zin beantwoord worden ¹⁾. Zij bevatten schuldvorderingen; of die schuldvorderingen ontstaan uit eene verplichting tot rentebetaling of uit eene andere, doet hier niets ter zake; iedere schuldvordering nu kan overgedragen worden, zoo veel te meer dus eene, die in eenen vorm gesteld is, (gelijk de onzen aan toonder), om die overdracht zoo gemakkelijk mogelijk te maken. Niemand zal betwijfelen dat, wanneer ik als eigenaar van een effect, aan mijnen bankier verkoop de coupons, dividendbewijzen en talons, bij dat effect behoorende, die bankier recht heeft ter gelegener tijd, de betaling, resp. de uitlevering van nieuwe coupons (dividendbewijzen) te vorderen en dat hem niet zal kunnen worden tegengeworpen, dat hij geen eigenaar van het effect is, om op dat feit de ontkenning van zijn recht op betaling te baseeren. Men denke ook aan het geval dat iemand het vruchtgebruik van een effect heeft, in welk geval hij wel degelijk recht op de rente, en dus op de betaling der coupons (dividendbewijzen) en talons heeft, zonder eigenaar van het effect te zijn.

Wij nu gelooven dat coupon, dividendbewijs en talon den houder onbepaald recht geven op betaling. Beschouwen wij een coupon of dividendbewijs in hunnen eenvoudigsten vorm, dan is daarin niets uitgedrukt dan

¹⁾ Zie Entsch. d. R. O. H. G. Bd. X. pag. 317 in fine en 318.

de vermelding dat zij zijn «coupon» of «dividendbewijs», het nummer van het effect, en het bedrag der verschuldigde som, en uit geen der drie gegevens is af te leiden dat de schuldenaar het recht zoude hebben nadere legitimatie te vragen. In den vorm zijn het eenvoudig vermeldingen van te betalen geldsommen, die juist omdat zij omtrent den schuldeischer niets vermelden, iederen houder recht geven op betaling. Is dit reeds het geval bij die papieren in hunnen eenvoudigsten vorm, des te duidelijker wordt dit nog wanneer zij vermelden dat «houder dezes ¹⁾ enz.» gerechtigd is, eene vermelding die niet als eene uitzondering, maar als eene uitdrukkelijke bevestiging van den regel beschouwd kan worden. Ook uit de effecten en talons blijkt somtijds dat de coupons en dividendbewijzen ware toonderpapieren zijn; zoo zegt de talon van de Groot Russische Spoorwegmaatschappij dat «tous les coupons, même ceux afférents aux Tites nominatifs, sont payables au porteur.»

Daarbij komt dat de coupon (dividendbewijs) niet alleen uitgegeven wordt om de betaling of inning der rente (dividend) gemakkelijk te maken door haar eenvoudig in te wisselen, maar ook om geldswaardig papier te scheppen, dat zonder onmiddellijke inwisseling toch eene waarde representeert: in de praktijk wordt dan ook de coupon (dividendbewijs) dikwijls als een soort betaalmiddel gebruikt ²⁾. Voor het verkeer is het dus wenschelijk de coupon (dividendbewijs) als waar toonderpapier aan te nemen; het gebruik dier papieren toch zou zeer belemmerd worden wanneer den houder de verplichting opgelegd kon worden zijn recht nader te bewijzen.

¹⁾ Zie de coupon, vermeld in Entsch. de sR. O. H. G. Bd. X. pag. 314.

²⁾ BUCHÈRE, Traité des Valeurs mobilières et Effets publics N°. 508.

De meeste schrijvers beschouwen dan ook de coupons als waar toonderpapier.¹⁾ GAREIS ²⁾ echter noemt haar een «Legitimationszeichen,» hoewel hij erkent dat zij bijna gelijk staat met toonderpapier; volgens hem is zij dat echter niet omdat zij «kein abstractes Summenversprechen enthält:» voor ons echter weegt, gelijk wij zagen, dat argument niet. Ook STOBBE ³⁾ noemt de coupon een legitimatiepapier, volgens hem een papier over eene verbintenis, die snel vervuld wordt en niet voor het verkeer bestemd is; daargelaten dat het feit of eene verbintenis voor het verkeer al of niet bestemd is den juridischen aard daarvan niet verandert ⁴⁾, is eene coupon wèl voor het verkeer bestemd, en de vervulling niet altijd zoo snel, daar bij het effect soms voor eene reeks jaren coupons worden uitgegeven. Zelfs al neemt men aan dat STOBBE hier slechts het oog heeft op vervallene coupons, hetgeen echter uit niets blijkt, dan nog is dit argument niet krachtig, daar ook vervallene coupons soms lang in omloop blijven.

Doch ook met STOBBE's opvatting van legitimatiepapier kunnen wij ons niet vereenigen; hij beschouwt de uitgifte daarvan als gevolg van het feit dat het den schuldenaar onverschillig is aan wien hij betaalt, maar is dat niet bij elk toonderpapier het geval? Bewijst de schuldenaar niet juist, door de toonderclausule dat hij wil verbonden zijn jegens iederen houder, onverschillig wien?

Evenals de coupon zijn dividendbewijzen waar toonder-

¹⁾ Zie DERNBURG, pag. 213. BEKKER, (Jahrb.) 414 en 415. KUNTZE, § 134. RENAUD, Das Recht der Actien gesellschaften. pag. 440. BUCHÈRE, N°. 472.

²⁾ pag. 114.6.

³⁾ pag. 199.

⁴⁾ GAREIS, pag. 109.

papier en moeten aan iederen houder betaald worden, zoodra hun bedrag vastgesteld is ¹⁾).

Gelijk bij de vraag «abstracte verbintenis of niet», heerscht bij de beoordeeling der vraag of de talon is waar toonderpapier of slechts legitimatiepapier het grootste verschil van gevoelen. Schrijvers, die aannemen dat de coupon is waar toonderpapier, beweren dat de talon is legitimatiepapier, bijna zonder eenige argumentatie voor dat gepretendeerde verschil van aard tusschen coupon en talon. Zoo zegt KIST: ²⁾ «De talons of bewijzen tot verkrijging van nieuwe coupons daarentegen zijn geene op zich zelf staande papieren aan toonder. Zij vervangen het papier, waaruit de hoofdverbintenis ontstaat en ontslaan den houder van zoodanig papier van de noodzakelijkheid, om dat tot verkrijging van nieuwe coupons op te zenden ³⁾.» Dit is echter geen punt van verschil, want is dan eene der functies van de coupon ook niet om de voorlegging van het hoofdpapier bij de invordering van rente, overbodig te maken? Toch wordt hierin en in de overweging dat de talon niet voor het verkeer bestemd is, een feit, dat gelijk wij herhaaldelijk zagen, den aard van eene verbintenis niet wijzigen kan, de reden voor het verschil tusschen den aard van coupon en talon gezocht. GAREIS schijnt op dit punt eenigszins te weifelen, waar hij zegt: «auch angenommen, dass der Producent des Talons dem Verlangen des Ausstellers einen anderweitigen Erweis seiner Berechtigung zu führen, nicht

¹⁾ RENAUD, pag. 440. BUCHÈRE, N°. 393.

²⁾ II. pag. 356.

³⁾ In gelijken zin COSMAN, pag. 321. KUNTZE, pag. 617 en 618. DERNBURG, pag. 212. DRUCKER, in Regtsgel. Mag. 1882, pag. 334. Handel. der Ned. Jur. Ver., pag. 112 en 191. STOBEE, pag. 199 noot 13. GAREIS, § 5. Entsch. in Civils. IV. pag. 141. III. pag. 154.

nachzukommen braucht, sich vielmehr auf den Talon allein stützen darf, so ist damit die rechtliche Möglichkeit nicht ausgeschlossen, dass diese Berechtigung auf andere und noch vollkommenere Weise, nämlich durch Vorlegung der Hauptobligation dargethan werde enz.» ¹⁾ Dit is echter onjuist: kan de houder van den talon volstaan met zich op het enkele bezit van dien talon te beroepen, dan is daarmede ook uitgemaakt dat geen ander meer recht heeft op de nieuwe coupons, evenmin de houder van het hoofdpapier als een ander. De fout van GAREIS' redenering is m. i. dat hij de vraag of de talon is waar toonderpapier of legitimatiepapier verwacht met die, of de talon ook waarde kan hebben voor een ander dan den eigenaar van het hoofdpapier, welke laatste vraag niet anders dan bevestigend beantwoord kan worden. Men denke slechts weder aan het geval dat een effect in vruchtgebruik gegeven is, in welk geval alleen de vruchtgebruiker gerechtigd is tot rente en daarom ook tot het ontvangen van nieuwe coupons, tegen teruggave van den talon, en dus de houder van het effect door overlegging daarvan volstrekt geen beter recht bewijst.

Wij nu gelooven dat de aard van coupon en talon dezelfde is, moge dan ook de laatste niet voor zulk een uitgebreid verkeer bestemd zijn als de coupon. Volgens ons is de talon wel degelijk de drager van eene verbintenis tot uitreiking van nieuwe coupons ²⁾, evenals de coupon dat is voor de verbintenis tot rentebetaling, echter niet in dien zin, dat het recht op nieuwe coupons alléén door

¹⁾ Hierboven zagen wij reeds dat de overlegging van het hoofdpapier volstrekt niet altijd een beter recht bewijst, daar er gevallen kunnen voorkomen, waarin de houder van het effect geen recht heeft op de renten.

²⁾ Daartegen GAREIS, pag. 116.

en met hem bestaat, (evenmin als dit het geval is met de coupons voor het recht op rentebetaling), welk recht natuurlijk gebaseerd is op de verbintenis uit het hoofdpapier, maar slechts in zooverre als zijne constitutieve kracht bestaat in het feit dat iedere houder recht heeft op de uitreiking der coupons. Zoo erkent dan ook een vonnis, vernietigd bij een arrest van het R. O. H. G. ¹⁾, dat de talon is «ein Werthpapier, da er die Berechtigung zur Erhebung der neuen Zinscoupons, resp. der Zinsen, gewährt, und durch Hingabe des Talons der Genuss der Zinsen auf andere übertragen werden kann.»

Het eenige verschil tusschen coupon en talon is dus dat de eerste een direct middel is om de rente te verkrijgen, terwijl de tweede daartoe indirect strekt, doordat hij nl. het middel is, waardoor nieuwe coupons, dat zijn middelen tot renteheffing, verkregen worden. Beide zijn dus op hetzelfde doel gericht, en nu is er m. i. geen reden om bij twee soorten van papier, die tot hetzelfde einddoel en ongeveer in denzelfden vorm uitgegeven zijn een verschil in hun juridisch karakter aan te nemen.

Ook de text van een talon in zijnen eenvoudigsten vorm, geeft geene aanleiding tot het aannemen van dat verschil; bevat de coupon eenvoudig eene vermelding van een te betalen geldsom, de talon in zijnen eenvoudigsten vorm bevat slechts de vermelding van de verplichting des schuldenaars tot uitreiking van nieuwe coupons. Is dus de coupon waar toonderpapier, dan is de talon dat eveneens. Daarenboven zijn er talons, die den «houder» (Ueberbringer, Producent, porteur) ²⁾, andere die «den houder

¹⁾ Zie Entsch. d. R. O. H. G. Bd. X. pag. 317.

²⁾ Zie de aangehaalde voorbeelden.

zonder verdere legitimatie» ¹⁾ gerechtigd verklaren en nog andere, die bovendien gedurende zekeren tijd den houder van den talon met uitsluiting van dien van het hoofdpapier, die dan toch degene zou zijn, die normaal het meest recht zou hebben op de nieuwe coupons, gerechtigd verklaren tot het ontvangen der nieuwe coupons, redenen te over om aan te nemen dat de talon is een waar toonderpapier.

In deze onze meening staan wij niet alleen: zoo zegt bv. BRUNNER ²⁾: «andererseits ist er (der Talon) auch nicht ein blosses Legitimationspapier, sondern ein wahres Inhaberpapier. Der Aussteller ist nicht bloss berechtigt dem Präsentanten des Talons die Cupons ohne Prüfung der Legitimation mit liberirender Wirkung auszuhändigen, sondern, wen nicht eine bestimmte Voraussetzung vorliegt, dazu auch verpflichtet, ohne die Einlösung des Talons von der Vorlegung des Hauptpapiers abhängig machen zu können.» Hij echter verwacht ook de kwestie van «toonder- of legitimatiepapier» met die, of alléén de eigenaar recht heeft op nieuwe coupons en zegt dan ook iets verder dat bij collisie tusschen den houder van het hoofdpapier en dien van den talon eerstgemelde recht heeft op de nieuwe coupons, eene onderstelling die in strijd is met het aannemen van den talon als waar toonderpapier.

De gevolgen nu van het feit dat coupon, dividendbewijs en talon ware toonderpapieren zijn, worden het belangrijkst wanneer er collisie ontstaat tusschen den houder van die papieren en dien der hoofdpapieren, in

¹⁾ Zie den talon, vermeld in Entsch. d. R. O. H. G. X. pag. 315.

²⁾ pag. 204.

welk geval alleen de eerste recht hebben op betaling, hetzij van de rente of van het dividend, of op de uitreiking van nieuwe coupons ¹⁾. Terecht besliste dan ook de Rechtbank te Amsterdam ²⁾, dat in zulk een geval van collisie de houder van den talon recht heeft op de nieuwe coupons, overwegende:

«dat voorts, noch in het algemeen, noch veel minder in casu, in de gegeven omstandigheden de stelling van den eischer kan opgaan, dat de houder der obligatiën regt heeft op interest en mitsdien op de couponbladen, daar beiden op zich zelve kunnen staan en het regt op het genot der rente niet inhaerent behoeft te zijn aan het enkel, zelfs legaal bezit der obligatiën; enz.

dat alzoo blijkens de titels door den schuldenaar, de gedaagde in deze, afzonderlijk regt van vordering gedurende den tijd van de geldleening aan den houder van den talon, overeenkomstig den aard van het toonderpapier is toegekend; enz.

dat uit het omtrent den aard der certificaten en talons overwogene volgt, dat werkelijk afzonderlijk regt bestaat in casu, waar aan den houder der talon, geheel overeenkomstig de natuur van het regt uit papier aan toonder, op vertoon van dat papier nieuwe couponbladen worden afgegeven enz.»

Dit vonnis werd bevestigd bij een arrest van het Prov. Gerechtshof van Noord-Holland ³⁾, welk arrest echter alleen uit consideratie van den uitdrukkelijken inhoud van den bedoelden talon, en niet uit diens aard als

¹⁾ Zie daartegen de bovenaangehaalde litteratuur, die den talon als legitimatiepapier beschouwt.

²⁾ W. v. h. R. 1872. N°. 3492.

³⁾ Mag. v. Handelsr. XV. 1873. pag. 33.

waar toonderpapier, den houder van den talon gerechtigd verklaarde, en dus voor ons van minder belang is.

Daarentegen besliste o. i. ten onrechte het Reichsgericht ¹⁾ dat de talon niet kan zijn een voorwerp van pandrecht omdat hij «keinen selbstständigen Vermögenswerth,» heeft: «aus dem Mangel eines selbständiges Vermögens- und mithin auch Verkaufswertes des Talons folgt dann aber auch, dass der Gesetzgeber nicht daran gedacht haben kann, ihn als Gegenstand des Pfandrechts zu betrachten, da dessen wesentlicher Inhalt gerade in der Befugnis des Gläubigers besteht, sich, durch den Verkauf des Pfandes Befriedigung zu verschaffen. Ohne zugleich Inhaber der Hauptobligation zu sein oder einen Anspruch auf dieselbe dem Inhaber gegenüber zu besitzen, würde der Inhaber solchen Talons auch nicht als redlicher Erwerber desselben betrachtet werden können. Die bloss faktische Möglichkeit, sich durch einen Verkauf des Talons oder durch die Erhebung neuer Zinskupons auf Grund desselben einen Vermögensvorteil zu verschaffen ist nicht geeignet, den rechtlichen Mangel eines selbständigen Verkaufswertes des Talons zu widerlegen.»

Daar wij uitgaan van eene stelling die het tegenovergestelde verkondigt als die, waarvan bovenstaand vonnis uitgaat, daar wij aannemen dat de talon waar toonderpapier is en dus ook eene waarde kan hebben, komen wij tot het resultaat dat zulk papier wel degelijk in pand gegeven kan worden.

Een ander gevolg van de stelling dat coupon, dividendbewijs en talon ware toonderpapieren zijn, is, dat de rente, het dividend en de nieuwe coupons (buitengewone

¹⁾ Entsch. in Civils. III. N°. 44.

gevallen als amortisatie enz. uitgezonderd) slechts gevorderd kunnen worden tegen vertoon dier papieren en niet op het enkel vertoon van het effect. Dit is dan ook door verschillende rechterlijke uitspraken erkend ¹⁾ en bovendien in den text van verscheidene dier papieren met zoovele woorden gezegd, waar staat dat tegen overgifte (gegen Aushändigung, sur la présentation) van die papieren aan de daarin uitgedrukte verplichting voldaan zal worden ²⁾.

Dat de coupons enz. waar toonderpapier zijn, heeft ook nog ten gevolge dat de buiten-koersstelling van het hoofdpapier niet ipso iure ook die papieren treft, gelijk voor dividendbewijzen beslist is bij een vonnis van het Reichsgericht ³⁾.

Eene kwestie, die buiten de door ons behandelde vragen staat, is die, of er, nadat tegen overgifte, van den talon eene serie nieuwe coupons, wier inhoud de in het effect bedongene rente vermindert, aangenomen is, nog eene vordering uit het effect tot betaling der volle rente of tot suppletie van het, in de coupon uitgedrukte, bedrag bestaat. Hier is het de vraag of de houder van het effect, door zonder protest de vitieuse coupons aan te nemen, al of niet afstand heeft gedaan van zijn recht, zich op het effect te beroepen. Want al neemt men aan, dat de coupon eene abstracte verbintenis bevat, dan nog zoude beweerd kunnen worden dat er slechts eene abstracte betalingsbelofte gegeven is voor het in de coupon uitge-

¹⁾ Zie Entsch. in Civils. XIV. pag. 159 in fine en 160. Entsch. des R. O. H. G. Bd. X. N°. 70. BUCHÈRE N°. 466. Zie ook een vonnis van het O. A. G. te Lübeck, vermeld in SEUFFERT'S Archiv. VIII. 77 en aangehaald bij BEKKER t. a. p. pag. 415.

²⁾ Zie de voorbeelden.

³⁾ Entsch. des R. G. in Civils IV. pag. 142.

drukte bedrag, en dat het surplus op het effect gevorderd kan worden; terwijl dit, wanneer men de concrete verbintenis uit de coupon aanneemt, wel niet betwijfeld zal worden. Eveneens kan men, wanneer men aanneemt dat, waar coupons uitgegeven zijn, de rente slechts op die coupons gevorderd kan worden, zeggen dat dit toch slechts het geval is voor dat gedeelte der rente, hetwelk door het bedrag der coupon gedekt wordt en niet voor het meerdere. Hoe het ook zij, het Reichsgericht besliste, dat slechts het bedrag, in de coupon vermeld, gevorderd kan worden ¹⁾.

¹⁾ Entsch. des R. G. in Civils. XIV. N°. 37.

DERDE HOOFDSTUK.

Gelijk wij in Hoofdstuk I zagen, bevatten coupon, dividendbewijs en talon eene concrete verbintenis. Daarmede is echter nog niet gezegd dat die papieren ook eene accessoire verbintenis, dit is eene verbintenis, wier bestaan afhankelijk is van eene andere, in ons geval die in het hoofdpapier vervat, bevatten. De abstractheid of concreetheid eener verbintenis correspondeert met de vraag *waarom* zij geldig is, hare accessoire of niet accessoire natuur met die *hoelang* zij geldig is. Vragen wij dus bij de door ons behandelde papieren, waarom hunne verbintenis kracht heeft, dan is het antwoord daarop: «omdat zij eene concrete verbintenis, nl. die tot betaling van rente enz., bevatten;» vragen wij, hoelang hunne verbintenis geldig blijft, dan is het op die vraag te geven antwoord daarvan afhankelijk, of wij hunne verbintenis als accessoir aan die uit het hoofdpapier, of als zelfstandig beschouwen.

* Zij daarentegen, die de abstracte verbintenis uit onze papieren aannemen, moeten noodwendig ook hare niet accessoire natuur erkennen, omdat zij uitgaan van de stelling dat de uitgever alleen verbonden is door zijne handteekening, onafhankelijk van elke verdere omstandigheid, dus ook onafhankelijk van het al of niet bestaan

der verbintenis uit het hoofdpapier. Het gaat dan ook niet aan, met BEKKER ¹⁾ aan te nemen dat de verbindende kracht der coupon (hoewel hij haar eene abstracte verbintenis toeschrijft) afhankelijk is van de vervulling der (stilzwijgende) voorwaarde, dat het kapitaal niet afgelost zij; want afgezien daarvan, dat het aannemen van zulke voorwaarde nooit pleit vóór eene stelling, wanneer hare houdbaarheid daardoor gesteund moet worden, erkent men juist door het aannemen dier voorwaarde de coupon als rentebewijs, dus als eene concrete verbintenis bevattende, en wordt die geheele stelling slechts een spel met woorden, wanneer men aanneemt dat de schuldenaar alléén gebonden is omdat hij verklaard heeft het te willen zijn, terwijl echter die gebondenheid afhankelijk wordt gesteld van eene voorwaarde, wier vervulling evenzeer de eenige maatstaf zoude zijn voor zijne verplichting, wanneer hij zich niet abstract verbonden had.

Neemt men eenmaal de abstracte verbintenis uit de coupon aan, dan heeft men daarmede m. i. tegelijk gezegd, dat hare verbintenis onafhankelijk is van die uit het hoofdpapier. Zoo erkent dan ook KUNTZE ²⁾ de coupon als volkomen zelfstandig papier, waar hij zegt: «*folglich haben die Obligationen aus den Hauptpapieren nicht dieselbe Bedeutung für Bestand und Geltung der Ratenobligationen welche eine Kapitalobligation für die ihr accessorische Zinsenobligation sonst behauptet.*»

Eene bizondere vermelding verdient nog het gevoelen van Mr. COSMAN ³⁾, die de coupon beschouwt als eene

¹⁾ Pag. 414.

²⁾ Pag. 612. Zie in gelijken zin DERNBURG, pag. 212. KIST, II. pag. 356. Hand. d. Ned. Jur. Ver. pag. 112 en pag. 190.

³⁾ Pag. 317 vlg.

abstracte verbintenis met tijdbepaling, voor het geval dat het uitlotingsplan niet vooraf bekend gemaakt is, of de schuldenaar de effecten eenvoudig ter beurse inkoopt, en daarenboven onder eene voorwaarde, wanneer dat uitlotingsplan wèl bekend was. De bedoelde tijdsbepaling is dan het verschijnen van den termijn, in de coupon uitgedrukt, de voorwaarde, dat de hoofdsom op den uitgedrukten vervaldag niet afgelost zal zijn. Door het aannemen nu van eene verbintenis met tijdsbepaling kent schrijver der coupon indirect eene abstracte verbintenis toe: zulk eene verbintenis toch stelt volgens art. 1304 B. W. een verkregen recht voorop, waarvan de vervulling slechts opgeschort wordt: de coupon geeft dus een verkregen recht. Dat recht kan echter zijnen grond niet vinden in de verplichting tot rentebetaling, want die bestaat nog niet zoolang de termijn, waarop die rente betaald moet worden, niet verschenen is; het verkregen recht steunt dus alleen op de uitgifte van de coupon, dezelfde gedachte die aan de beschouwing der coupon, als bevattende eene abstracte verbintenis, ten grondslag ligt. Om dezelfde redenen nu, die wij tegen BEKKER's gevoelen aanvoerden, is COSMAN's aannemen eener voorwaarde voor het geval dat het uitlotingsplan bekend gemaakt is, af te keuren. Voor het geval dat de schuldenaar de effecten ter beurse inkoopt, de coupons echter in omloop laat, komen wij tot hetzelfde resultaat als COSMAN, doch niet op dezelfde gronden, waarover echter later.

Zien wij dus dat de abstractheid der verbintenis uit de coupon enz. noodzakelijk met zich brengt hare niet accessoire natuur, zoo is daarmede, gelijk wij hierboven reeds zagen, nog niet uitgemaakt dat, bij het aannemen eener concrete verbintenis, het toekennen van een accessoir karakter eene noodzakelijke consequentie is. Werkelijk

vinden wij dan ook, en in jurisprudentie en in litteratuur, voorbeelden van het tegelijk aannemen eener concrete en niet accessoire verbintenis uit de niet vervallene¹⁾ coupon. Zoo zegt een vonnis van het voormalig Reichs-Oberhandelsgericht²⁾: «Diesz Resultat (dasz Zinsen berichtet werden müssten, obwohl ein zintragendes Kapital überhaupt nicht gegeben oder doch in gehöriger Weise restituirt wäre), welches die accessorische Qualität der Couponforderung auszuschlieszen scheint, führt aber keinesweges mit Nothwendigkeit zu dem Schlusz, dasz durch die Ausstellung von Inhaber-Zinscoupons überhaupt nicht ein Zinsen = sondern ein abstrakter Geldversprechen gegeben werde: vielmehr erklärt sich diesz Resultat, falls es überhaupt anzuerkennen, aus der Bestimmung der Zinscoupons, jeden gutgläubigen Inhaber derselben, und zwar unabhängig von dem Besitz des Hauptpapieres, als Gläubiger der Zinsenforderung zu legitimiren enz.» Ook BRUNNER³⁾ erkent de couponverbintenis als eene concrete, doch neemt toch aan dat zij betaald moet worden «auch wenn die Hauptforderung nicht entstanden oder getilgt ist», dat zij dus tegelijk is eene niet accessoire. Schrijver acht dit voldoende gerechtvaardigd door het argument dat «nach

¹⁾ Dat bij de vraag, of eene coupon al of niet bevat eene accessoire verbintenis, alleen gedacht kan worden aan eene niet vervallene coupon, is niet twijfelachtig. De vervallene coupon toch bevat eene verplichting tot betaling eener verschenen rente. Deze laatste nu is eene opeisbare geldsom, die afgescheiden van het kapitaal gevorderd kan worden; de vervallene coupon is dus een papier, houdende de verplichting tot betaling eener afzonderlijk vorderbare geldsom, onafhankelijk van het voortbestaan der kapitaalvordering, dus een papier met eene zelfstandige, niet accessoire verbintenis. Zie SOUCHAY in Zeitschr. für Civil. und Process. von LINDE, V. pag 42 sq.

²⁾ Entsch. des R. O. H. G. X. pag. 215.

³⁾ Pag. 203.

den Grundsätzen der Skripturobligation die im Zinsschein enthaltene Causa promittendi für wahr zu halten ist». O. i. is dit niet juist. BRUNNER's redenering zou alleen dan waar zijn, wanneer de inhoud van de coupon alleen de kracht harer verbintenis bepaalde. Dit is echter niet het geval; ook de inhoud van het hoofdpapier bepaalt den omvang van de couponverbintenis, want coupons (en dit weet iedereen) worden slechts bij effecten, en niet afzonderlijk uitgegeven. De houder eener coupon kent dus zijn recht slechts dan volledig, wanneer hij èn haren inhoud èn dien van het effect kent, en niet wanneer hij alleen de coupon raadpleegt ¹⁾. De «causa promittendi», in de coupon vervat, is dus alléén voor waar te houden, wanneer die ook waar is volgens den inhoud van het effect, waarvan geen sprake meer kan zijn als dat afgelost of ingetrokken is. Dit blijkt ook daaruit, dat verschillende effecten uitdrukkelijk bepalen, dat na hunne aflossing de coupons waardeloos zullen zijn, een beding dat volgens BRUNNER's redenering geene waarde zoude hebben.

De schrijvers, die wij tot nog toe behandelden, onderzochten slechts of de coupon bevat eene zelfstandige of eene accessoire verbintenis, en terecht: zij bevat toch een van beide, tertium non datur. Ten onrechte beschouwt dan ook SCHUMM ²⁾ de verbintenis uit de coupon als acces-

¹⁾ Zie ook Entsch. in Civils. d. R. G. V. pag. 256 in fine en 257. Iets dergelijks erkent een arrest van het Prov. Gerechtshof van N. H. van 20 Febr. 1873, waar het zegt, dat „de inhoud van den talon noodwendig verbindende is ook tegenover den certificaathouder.” Ook het kennen van den inhoud van het effect is niet altijd voldoende om den omvang van het recht uit de coupon te kennen, daar bijv. de talons dikwijls bepalen inhouden over den duur der couponverbintenis. (Zie de aangehaalde voorbeelden) en die ook wel bepaald wordt bij het plan van uitgifte.

²⁾ Die Amortisation verlorener enz. Schuldurkunden, in Archiv für die Civ. Praxis Bd. XIII. Beilageheft, pag. 81.

soir «in soferne sie sich auf die Haupt-obligation beziehen», als zelfstandig «in soferne darin der Inhaber als der zum Empfang des Zinsbetrags für den darin angegebenen Zinstermin Berechtigte bezeugt ist». De fout dezer rede-neering is duidelijk; dat de houder der coupon gerechtigd is tot ontvangst, is geen gevolg van de niet accessoire natuur der verbintenis uit de coupon, maar eene consequentie van haar wezen als waar toonderpapier, en schrij-ver stelt dus twee ongelijke zaken tegenover elkander: aan de eene zijde de accessoire natuur der verbintenis uit de coupon, aan de andere haar wezen als waar toonderpapier, twee begrippen die elkander niet dekken.

Wij nu gelooven dat de coupon eene accessoire verbintenis bevat, dat hare verbintenis afhankelijk is van het bestaan van die uit het hoofdpapier. Daarvoor pleit o. i. dat coupon en effect door gelijke nummering, door gelijke benaming (nl. die van de leening, waaraan beide hun ontstaan te danken hebben), en doordat zij wederkeurig, hetzij uitdrukkelijk, hetzij stilzwijgend, naar elkander verwijzen, blijken geven bij elkander te behooren. Bovendien betitelt de coupon zich zelve meestal als «coupon van (de eene of andere) obligatie of van een (zeker) certificaat.» Ook zijn bij de uitgifte coupons en hoofdpapier aan elkander verbonden en is het verbreken van dat verband vóór den vervaldag der coupon, eene daad, in strijd met haar wezen. Wij meenen dan ook uit deze argumenten te mogen besluiten tot het aannemen der accessoire verbintenis uit de coupon ¹⁾; niettegenstaande een argument, dat door vele schrijvers daartegen aangevoerd wordt, dat nl. den bona fide houder der

¹⁾ Zie ook BUCHÈRE, N°. 811. Entsch. in Civils. d. R. G. V. pag. 256 in fine en 257. SEUFFERT's Archiv. XX. N°. 59.

coupon niet kan worden tegengeworpen dat de hoofdverbintenis niet meer bestaat, een gevolg van eene theorie, die BRUNNER ¹⁾ die «des öffentlichen Gläubens» noemt. Mij dunkt die overweging eene petitio principii. Is toch de couponverbintenis eene accessoire, dan kan den houder der coupon wel degelijk al datgene worden tegengeworpen, wat steunt op den inhoud van het hoofdpapier, dus ook dat de hoofdverbintenis niet meer bestaat, omdat zij, bijv. overeenkomstig het in de obligatie vermelde aflossingsplan, is uitgeloot, en is dit niet de reden *waarom* zij, maar een gevolg *dáárvan*, *dat* zij eene accessoire is. Voor onze meening kan ook nog pleiten dat het aannemen eener accessoire verbintenis uit de coupon, hoewel geen onmiddellijk gevolg van hare concreetheid, toch daarmede zeer in harmonie is. De coupon bevat toch de verbintenis tot rentebetaling en nu is het meer in overeenstemming met haren aard, dat die verbintenis ophoudt met het eindigen der hoofdverbintenis, dan dat zij daarna nog blijft voortbestaan.

Volgens onze opvatting dus bestaat er tusschen effect en coupon (als bevattende eene concrete en accessoire verbintenis), hetzelfde verband als bij mutuum tusschen de verplichting tot betaling der hoofdsom en die tot uitkeering der rente.

Hetzelfde wat wij van de accessoire natuur der couponverbintenis gezegd hebben, geldt ook van die, uit het dividendbewijs; ²⁾ de verplichting tot betaling van dividend is afhankelijk van het bestaan der hoofdverbintenis. ³⁾

¹⁾ § 195.

²⁾ Ook bij een vervallen dividendbewijs kan van eene accessoire verbintenis geen sprake zijn.

³⁾ Zie RENAUD, Das Recht der Actiengesellschaften, pag. 441. GAREIS, pag. 117. Daartegen DERNBURG, pag. 212. KIST, II. pag. 356. KUNTZE, § 135.

Dat de talon ¹⁾ eene accessoire verbintenis bevat, wordt door niemand betwijfeld, ook niet door hen, die dat voor de coupon ontkennen ²⁾, eene redenering die ten hoogste inconsequent is, omdat, gelijk wij reeds meermalen zagen, de juridische natuur van coupon en talon geheel dezelfde is. Zoo zegt BRUNNER ³⁾, nadat hij van de coupons gezegd heeft dat zij niet accessoir zijn ⁴⁾: «Aus der accessorischer Natur des Talons, welcher ja nur die für das Hauptpapier auszufertigenden Kupons verspricht, ergibt sich die Konsequenz, dass mit der Einlösung und mit der Amortisirung des Hauptpapiers der Talon erloschen ist.»

Voor ons is, om den gelijken juridischen aard van coupon en talon, de accessoire natuur van den talon eene noodzakelijke consequentie van de stelling, dat ook de coupon eene accessoire verbintenis bevat.

Het gevolg nu van de accessoire natuur der verbintenis uit niet-vervallen coupons, dividendbewijzen en talons, is dat die papieren niet meer betaald behoeven te worden, wanneer de hoofdverbintenis afgelost is, hetwelk bij obligaties en certificaten, behalve bij die over een aandeel, volgens de gewone regels van mutuum, geschiedt door afbetaling der hoofdsom, en bij aandeelen en certificaten over aandeelen door de ontbinding der vennootschap. Is dus het kapitaal afgelost, dan is ook de gewezen schuldenaar niet meer verplicht coupon, dividendbewijs en talon, die na den dag dier affossing vervallen zijn, te betalen, en kan hij den houder dier papieren dus de

¹⁾ Ook hier is slechts sprake van de niet vervallene, omdat de vervallene weder een onafhankelijk recht geeft op de beloofde coupons.

²⁾ Zie b.v. KUNTZE, pag. 617. Hand. der Ned. Jur. Ver. pag. 112.

³⁾ Pag. 206.

⁴⁾ Pag. 203.

betaling weigeren. Die aflossing geschiedt gewoonlijk volgens een vooraf opgemaakt en gepubliceerd plan, en ieder belanghebbende kan zich dus overtuigen of de hoofdverbintenis, waaraan die uit zijn coupon enz. accessoir is, nog bestaat; doet hij dat niet; habet quod sibi imputet. Ook wanneer die aflossing niet vooruit geprojecteerd is, doch bij algemeenen maatregel, d. w. z. zulk eenen, die eenen geheelen groep van papieren treft, geschiedt, en die maatregel behoorlijk geplubliceerd wordt, geldt hetzelfde; iedere schuldenaar toch is bevoegd zijne schulden te betalen, wanneer hij wil, zoo niet het tegendeel bedongen is. Verschillende effecten, talons en coupons (en ook de reglementen van hunne uitgifte) bepalen dan ook dat de coupon niet betaald wordt wanneer het effect uitgeloot of afgelost is ¹⁾, eene bepaling waaruit blijkt, dat het verkeer de coupon beschouwt als bevattende eene accessoire verbintenis.

De vermelding in het effect dat het bedrag der niet vervallene coupons, die bij de aflossing van het hoofdpapier in omloop blijven, van het kapitaal afgetrokken zal worden ²⁾, is niet te beschouwen alsof het verkeer der coupon eene zelfstandige verbintenis toekent, maar eenvoudig als maatregel van voorzichtigheid, opdat de schuldenaar nooit verplicht zal zijn dubbel (nl. het bedrag der niet verschuldigde rente en het volle kapitaal) te betalen. Die bepaling is dus niet als eene uitzondering op, maar als uitdrukkelijke

¹⁾ Zie b.v. het plan der Utrechtsche geldleening van 14 Oct. 1886, in het Utrechtsch Prov. en Stedel. Dagblad van 8 November 1886, art. 5: „De coupons zijn, *mits niet tot eene aflosbaar gestelde obligatie behoorende*, betaalbaar ten kantore enz.

²⁾ Zie b.v. de obligatie van de Theisleening van 1880, dat „Fehlende Coupons bei der Auszahlung von dem Capitalsbetrage in Abzug gebracht werden.”

bevestiging van den regel, dat de coupon eene accessoire verbintenis bevat, te beschouwen.

Moeilijker is de beantwoording der vraag of onze papieren ook waardeloos worden, wanneer de schuldenaar de hoofdpapieren eenvoudig ter beurze inkoopt, doch de coupon enz. in omloop laat; daardoor gaat toch ook de hoofdverbintenis te niet en zou dus, volgens streng recht, ook de niet-vervallene coupon enz. waardeloos worden. Wij meenen echter dat die vraag ontkennend beantwoord moet worden; de schuldenaar verbreekt door het in omloop laten dier papieren, zonder dat iemand van het feit, dat het hoofdpapier ingetrokken is, kennis kan dragen, zelf het verband tusschen hoofd- en accessoire verbintenis. Men voere tegen deze redeneering niet aan, dat wij zoo even zeiden dat de schuldenaar niet vervallene, doch in omloop gelatene coupons niet behoeft te betalen, wanneer de hoofdverbintenis geëindigd is; want *daar* spraken wij van papieren, die ten tijde van het in omloop laten reeds waardeloos waren, *hier* van zulke, die op dat tijdstip hunne volle waarde nog konden krijgen; de schuldenaar zal dus o. i. de coupons enz., die na den dag van den inkoop vervallen, toch moeten betalen.

Wij zien dus dat, dit geval uitgezonderd, de schuldenaar bevoegd is, de betaling van coupon enz. te weigeren, wanneer het hoofdpapier afgelost is. Ook kan hij dit, wanneer dat papier uitgeloot, doch nog niet afbetaald is, doordat de schuldeischer, de houder van het effect, zich niet om betaling aanmeldt. Hoe echter te beslissen, wanneer de schuldenaar in dat geval toch betaalt? Betaalt hij dan een indebitum? Ja, doch dit geeft hem nog niet het recht, om gelijk dikwijls geschiedt, bij afbetaling van het kapitaal, het bedrag dier onverschuldigd betaalde coupons enz. te korten, tenzij dit uitdrukkelijk bedongen ware,

(gelijk menigvuldig voorkomt); hij heeft dan eenvoudig het recht van dengene, aan wien hij de coupon onverschuldigd betaalde, het bedrag terug te vorderen; den houder der obligatie kan de schuldenaar niet in rekening brengen, hetgeen hij door zijn eigene nalatigheid misdreven heeft ¹⁾).

Coupons enz. die vóór den dag van het eindigen der hoofdverbintenis vervallen zijn, moeten altijd door den schuldenaar betaald worden; voor hunne waarde is het bestaan der hoofdverbintenis onverschillig en hij heeft dus niet het recht, om evenals bij niet vervallene coupons enz., het bedrag dier papieren te korten, wanneer hij het hoofdpapier aflost, doch die papieren in omloop laat.

Een gevolg, niet alleen afhankelijk van de al of niet accessoire natuur der coupons en talons, doch ook van hunnen aard als pertinentia van het hoofdpapier, is, dat die papieren, wanneer zij nog niet vervallen zijn, in den verkoop van het hoofdpapier begrepen zijn. Zoo lang hun vervaldag nog niet verschenen is, is hunne vordering niet opeischbaar, bestaat deze nog niet en evenals eene niet verschenen rente nog één geheel uitmaakt met het kapitaal, evenzeer zijn de niet vervallene coupon en talon gedeelten van het hoofdpapier; dit blijkt daaruit, dat de coupons en talon gewoonlijk niet vóór hunnen vervaldag van het hoofdpapier gescheiden werden ²⁾. Hetzelfde geldt ook voor de dividendbewijzen, met die uitzondering echter, dat zij geen rente doch aandeel in de winst bedoelen. Terecht is dan ook beslist dat in den verkoop van effecten de niet vervallene coupons en dividendbewijzen begrepen zijn ³⁾.

¹⁾ Zie BUCHÈRE, N°. 908. FOLLEVILLE, N°. 366.

²⁾ Zie daartegen KUNTZE, § 153, IV. die echter uit utiliteitsbeginsel tot hetzelfde resultaat, als wij, komt.

³⁾ Entsch. des R. O. H. G., X. N°. 68. Beslissing v. h. Amst. Beurscomité.

Daarentegen zijn vervallen coupons, dividendbewijzen en talons niet in dien verkoop begrepen. O. i. kan het dan ook slechts op een beginsel van utiliteit berusten dat de Vereeniging voor den Effectenhandel, in haar reglement van 1876, art. 8 ¹⁾, bepaalt dat verschenen coupons van effecten, waarvan de rentebetaling is gestaakt, bij de stukken blijven en in den koopprijs begrepen zijn, behoudens door het bestuur der vereeniging vast te stellen speciale bepalingen.

De bekende Oostenrijksche couponprocessen zijn ²⁾ hier niet besproken omdat eene behandeling daarvan buiten het bestek van dit geschrift valt, daar het hier meer eene oeconomische dan eene juridische kwestie geldt, nl. die of verandering van den standaard eener munt, waarin de coupon betaalbaar gesteld is, van invloed is, op het op die coupon te betalen bedrag.

R. Bijbl. 1884. B. 142. Zoo besliste een vonnis van 21 Januari 1881 van de Rb. te Amsterdam (W. v. h. R. 1881, 4686), dat het leveren van een effect, waaraan eene vóór den verkoop vervallene, doch niet betaalde coupon ontbreekt, niet is de levering van datgene, wat verkocht was, omdat „volgens de usance ten tijde van den verkoop ter beurze alhier geldende, die coupon behoorde bij de te leveren obligatie.”

¹⁾ Zie R. Bijbl. 1881. B. pag. 142.

²⁾ Zie Rechtsgel. Mag. I. 1882, pag. 235. sq. en 506.

STELLINGEN.

I.

In het Rom. Recht is het voor het karakter der schenking geen vereischte, dat het vermogen van den begiftigde vergroot worde.

II.

In Nederland geldt het gewoonterecht als subsidiairrecht.

III.

Art. 1093 B. W. is overtollig.

IV.

Art. 706 B. W. bedoelt met het «gemeen zijn» van de daarin genoemde grachten en slooten geen gemeen eigendom der geburen, doch slechts gemeen gebruik.

V.

Verpanding van eene schuldvordering op naam bevat geene voorwaardelijke, doch slechts eene beperkte cessie.

VI.

Ten onrechte besliste de Rb. te Groningen bij haar vonnis van 23 Mei 1879, dat de schuldeischer van den erflater niet bevoegd is tegen diens erfgenamen, die onder het voorrecht van boedelbeschrijving aanvaard hebben, de ontbinding eener overeenkomst te vragen.

VII.

Die vóór den dag, waarop hij betalen moest, in dwaling omtrent dien dag, betaald heeft, kan niet terugischen, noch vergoeding vragen voor rentegemis.

VIII.

Bij het onvolledig endossement is de onvolledig geëndosseerde niet tot rembours gehouden.

IX.

Ten onrechte wordt beweerd dat, volgens onze wet, overdracht van het cognoscement is levering der daarin vervatte goederen.

X.

Polissen aan order zijn in strijd met onze wet.

XI.

Cassatie is in burgerlijke zaken een ondoeltreffend middel tot handhaving eener eenvormige rechtspraak.

XII.

De vreemdeling heeft hier te lande niet het recht van overdaging.

XIII.

Art. 341 N°. 3 W. v. Sr., verstaat onder «woning» ook een bewoond schip en is ook van toepassing, al is geen der bewoners ten tijde van den diefstal in dat schip tegenwoordig.

XIV.

Ten onrechte is de mishandeling van dieren onder de misdrijven tegen de zeden opgenomen.

De vivisectie is niet te straffen.

XV.

Ten onrechte is de afkeurenswaardige bepaling van art. 440 W. v. Sv. in dat Wetboek opgenomen.

XVI.

Art. 71 Gw. heeft niet de bedoeling gehad den Koning te maken tot lid van den Raad van State, zooals art. 1 der wet van 21 Dec. 1861, Stbl. 129, dat bepaalt.

XVII.

Onder de woorden «huishouding der gemeente» in de Gw. moet worden verstaan datgene, wat door Rijks- en Provinciaal bestuur aan de gemeente is overgelaten.

XVIII.

Met het woord «Niemand» in art. 153 Gw. is bedoeld het Staatsgezag.

XIX.

Het ware wenschelijk in art. 136 Gw. de woorden «uit hun midden» te doen vervallen.

XX.

De arbeidende klasse heeft meer belang bij besparing, dan bij groote verteringen der rijken.

